

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**ΣΤΑΣΕΙΣ & ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ
ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ :**

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΤΣΙΚΑΡΗ

(Α.Μ. 030/2004)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: Δρ ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΜΑΪΟΣ 2010

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

**ΣΤΑΣΕΙΣ & ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ
ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ :**

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΤΣΙΚΑΡΗ

(Α.Μ. 030/2004)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: Δρ ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΜΑΪΟΣ 2010

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παγκοσμιοποιημένη αγροτική οικονομία, σε συνδυασμό με την νέα Κ.Α.Π. διαμορφώνουν μια νέα αγροτική κατάσταση στη Ελλάδα, στην οποία καλούμαστε να προσαρμοστούμε με ρυθμούς πραγματικά ιλιγγιώδεις για τα Ελληνικά δεδομένα. Οι αλλαγές που θα προκύψουν στον αγροτικό τομέα, οδηγούν μαθηματικά στον προσανατολισμό νέων καλλιεργειών - εκτροφών στον κλάδο της γεωργίας και κτηνοτροφίας αντίστοιχα.

Βασικό αντικείμενο της πτυχιακής αποτελεί η διάγνωση της υφιστάμενης κατάστασης, αλλά και η διερεύνηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης της ζωικής παραγωγής στο νομό Κιλκίς λαμβάνοντας υπόψη την εθνική και κοινοτική νομοθεσία.

Κατ' ουσία συμπεραίνουμε πως τα γνωστά διαρθρωτικά προβλήματα της αγροτικής παραγωγής (μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος, μεγάλος μέσος όρος ηλικίας - γηρασμένος αγροτικός πληθυσμός, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο - ελλιπείς υποδομές στη μεταποίηση και το εμπόριο) παρουσιάζουν εντονότερα χαρακτηριστικά στον τομέα της ζωικής παραγωγής, σε αντίθεση με αυτόν της φυτικής.

Λέξεις-κλειδιά: Κ.Α.Π. (Κοινή Αγροτική Πολιτική), Ε.Ε. (Ευρωπαϊκή Ένωση), Κτηνοτροφία, Κιλκίς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	i
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΠ ΕΩΣ ΤΟ 1991	3
1.1. Η ΚΑΠ ΑΠΟ ΤΟ 1958 ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1991	3
1.2. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠ	5
1.3. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΗΣ ΚΑΠ	6
1.4. ΚΟΙΝΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΓΟΡΩΝ	7
1.5. ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΑΠ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η ΝΕΑ ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	10
2.1. Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠ ΤΟΥ 1992	10
2.2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ 2000 Ή «AGENTA 2000»	12
2.3. Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠ ΤΟ 2004 ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ	14
2.4. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΚΑΠ	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	17
3.1. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	17
Πίνακας 3.1. Πληθυσμιακή εξέλιξη περιοχής μελέτης	17
Διάγραμμα 3.1. Διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού του Νομού Κιλκίς (1961-2001)	18
Πίνακας 3.2. Μόνιμοι Κάτοικοι του Νομού Κιλκίς (2001)	19
3.2. ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ	20
Πίνακας 3.3. Πυκνότητα πληθυσμού στους Δήμους και στο σύνολο του Νομού	20
3.3. ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	22
Διάγραμμα 3.2. Πυραμίδα ηλικιών του πληθυσμού κατά την απογραφή του 2001	22

Πίνακας 3.4. Δημογραφικοί δείκτες _____	23
Πίνακας 3.5. Σύνθεση του πληθυσμού κατά φύλο (2001). _____	25
3.4. ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ _____	26
Διάγραμμα 3.3. Σύνθεση του πληθυσμού ανάλογα με τον τόπο διαμονής _____	27
3.5. ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ _____	28
Διάγραμμα 3.4. Επίπεδο εκπαίδευσης πληθυσμού του Νομού Κιλκίς	28
Πίνακας 3.6. Πληθυσμός ηλικίας 10 ετών και άνω κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης. _____	29
3.6. Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ _____	30
Πίνακας 3.7. Εκπαιδεύσεις που πραγματοποιήθηκαν από ΚΕΓΕ, ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ _____	31
Διάγραμμα 3.5. Διαχρονική εξέλιξη εκπαιδευομένων στο ΚΕΓΕ – ΟΓΕΕΚΑ «ΔΗΜΗΤΡΑ» (1994-2004) _____	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ _____	34
Πίνακας 4.1: Γεωγραφικές ενότητες του νομού Κιλκίς όπου πραγματοποιήθηκε η έρευνα _____	34
4.1 Το ερωτηματολόγιο της έρευνας _____	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ _____	37
5.1. ΥΠΑΡΞΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ _____	37
Πίνακας 5.1. Ύπαρξη κτηνοτρόφων στην περιοχή _____	37
Πίνακας 5.2. Σύγκριση ύπαρξης κτηνοτρόφων στην περιοχή στο παρελθόν σε σχέση με το παρόν _____	38
5.2. ΕΚΤΡΟΦΕΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ _____	38
Πίνακας 5.3. Εκτροφές βιολογικής κτηνοτροφίας περιοχής _____	39
Πίνακας 5.4. Ύπαρξη κτηνοτρόφων στην περιοχή που ασχολούνται με την βιολογική κτηνοτροφία _____	40
5.3. ΛΟΓΟΙ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΜΕ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ _____	40

Πίνακας 5.5. Λόγοι ενασχόλησης με βιολογική κτηνοτροφία _____	41
5.4. ΥΠΑΡΞΗ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ _____	41
Πίνακας 5.6. Ύπαρξη σύγχρονων κτηνοτρόφων εγκαταστάσεων στην περιοχή _____	41
Πίνακας 5.7. Ύπαρξη κτηνοτρόφων εγκαταστάσεων στην περιοχή που έγιναν με την βοήθεια προγραμμάτων επιδότησης _____	42
5.5. ΥΠΑΡΞΗ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΜΕΝΩΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ _____	43
Πίνακας 5.8. Ύπαρξη αδειοδοτημένων κτηνοτρόφων εγκαταστάσεων στην περιοχή _____	43
5.6. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ _____	44
Πίνακας 5.9. Λόγοι ενασχόλησης με βιολογική κτηνοτροφία _____	44
5.7. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ _____	45
Πίνακας 5.10. Παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα παραγωγής _____	45
5.8. ΒΑΣΗ ΣΙΤΗΡΕΣΙΟΥ _____	46
Πίνακας 5.11. Βάση σιτηρεσίου _____	46
5.9. ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ _____	46
Πίνακας 5.12. Κύρια προβλήματα Ελλήνων κτηνοτρόφων _____	47
5.10. ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ-ΓΝΩΜΕΣ _____	47
Πίνακας 5.13. Προσωπικές απόψεις-γνώμες _____	50
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ _____	53
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ _____	56
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ _____	57
Υπόδειγμα Ερωτηματολογίου Έρευνας _____	58

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η γεωργία παίζει κύριο ρόλο στην οικονομική ζωή των αγροτικών περιοχών καθώς και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Παρόλο που η γεωργία είναι λιγότερο σημαντική στην οικονομική ζωή των αγροτικών περιοχών, παραμένει κρίσιμος παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική – (ΚΑΠ) ήταν μια πολιτική για την οποία υπήρχε σαφής αναφορά στην ιδρυτική συνθήκη της ΕΟΚ με ένα σύνολο δέκα Άρθρων. Από το 1957 έως και σήμερα, παρά τις όποιες αλλαγές βελτίωσης της θέσης άλλων πολιτικών, κατέχει μια εξέχουσα θέση, γιατί απορροφά τη μμερίδα του λένοντος του κοινοτικού προϋπολογισμού και γιατί είναι υπεύθυνη για τον επαρκή εφοδιασμό του πληθυσμού με τρόφιμα σε λογικές τιμές. Παραμένει πολύπλοκη γιατί τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει (συνθήκες παραγωγής και εμπορίας διαφόρων προϊόντων δεκάδων χωρών με διαφορετικές διαρθρώσεις) είναι με τη σειρά τους περίπλοκα.

Η ΚΑΠ αποτελεί ένα σύνολο διασυνδεδεμένων μμέτρων, που στοχεύουν να οδηγήσουν στην επίτευξη στόχων που έχουν τεθεί. Περιλαμβάνει ένα θεωρητικό ερμηνευτικό υπόβαθρο στηριζόμενο στην οικονομική θεωρία και ένα εφαρμοσμένο τμήμα που αναφέρεται στα συγκεκριμένα μμέτρα και τις επιπτώσεις τους.

Η θεωρητική προσέγγιση αποκαλύπτει τις προσφερόμενες επιλογές και τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την υιοθέτησή τους. Η εφαρμοσμένη πλευρά παρουσιάζει τις επιλογές που έχουν γίνει στο πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής,

Στην εφαρμογή της η ΚΑΠ σημειώνει συνεχείς μεταβολές τόσο στο σκέλος των προϊόντων όσο και στο σκέλος των διαρθρωτικών μέτρων. Έχει εξελιχθεί έτσι ώστε να αντανακλά τις ανάγκες της κοινωνίας. Με απλά λόγια η σημερινή ΚΑΠ είναι πολύ διαφορετική από αυτήν της δεκαετίας του 1960.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η πορεία της ΚΑΠ έως το 1991 καθώς επίσης και οι κατευθυντήριες γραμμές αλλά και τις βασικές αρχές που

θεσπίστηκαν από την τότε διοίκησή της για την διασφάλιση υψηλού κοινωνικό-οικονομικού επιπέδου στους αγρότες της κοινότητας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο μεταφερόμαστε σε ένα «νέο σκηνικό» αφού η Νέα ΚΑΠ αφήνει τα «χνάρια» της μέσα από μια σειρά μεταρρυθμίσεων – δράσεων που αλλάζουν άρδην τα δεδομένα στον αγροτικό χώρο.

Στη συνέχεια στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζει τα βασικά χαρακτηριστικά της περιοχής καθώς και την διοικητική διαίρεση του νομού Κιλκίς όπως προέκυψε μετά την εφαρμογή του Νόμου Καποδίστρια και αναλύονται τα δημογραφικά δεδομένα του νομού σύμφωνα με τα στοιχεία που υπάρχουν από την τελευταία απογραφή πληθυσμού.

Τέλος στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα στατιστικής ανάλυσης της ποσοτικής έρευνας που αφορούν την κτηνοτροφία στην περιοχή ενδιαφέροντος, επίσης αναλύονται τα βασικά προβλήματα στον κτηνοτροφικό τομέα του Νομού Κιλκίς και εκφράζονται προσωπικές απόψεις – γνώμες των κτηνοτρόφων σχετικά με ορισμένα θέματα που αφορούν τα χαρακτηριστικά της κτηνοτροφίας και τις προβλεπόμενες αλλαγές από την εφαρμογή της Νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΠ ΕΩΣ ΤΟ 1991

1.1. Η ΚΑΠ ΑΠΟ ΤΟ 1958 ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1991

Οι δραστηριότητες του αγρού παρουσιάζουν αρκετές ιδιαιτερότητες σε σχέση με άλλες παραγωγικές διαδικασίες. Η γεωργία π.χ. εξαρτάται περισσότερο από κάθε άλλον τομέα, από τις περιβαλλοντολογικές και καιρικές συνθήκες, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται κατά καιρούς ανισορροπίες στην προσφορά και ζήτηση αγροτικών προϊόντων. Με την έναρξη των προσπαθειών δημιουργίας μιας Κοινής Αγοράς, φαινόταν πολύ λογικό να δημιουργηθεί μια κοινή αγορά αγροτικών προϊόντων, στην οποία θα οργανώνονταν οι εθνικές γεωργικές παραγωγές. (Μάρδας, 2005, σελ.350).

Η ιδρυτική συνθήκη της ΕΟΚ προέβλεπε μια κοινή αγορά αγροτικών προϊόντων. Η αγορά αυτή, όμως, δε μπορούσε να υλοποιηθεί μόνο με τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος απαλλαγμένου από κάθε εμπόδιο στην ελεύθερη διακίνηση των προϊόντων και με την υιοθέτηση κοινών κανόνων στο χώρο του ανταγωνισμού. Η αγορά των κοινοτικών αγροτικών προϊόντων έπρεπε να οργανωθεί συλλογικά. Έτσι, υιοθετήθηκε μια Κοινή Αγροτική Πολιτική, με στόχους την αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργίας, του εισοδήματος του γεωργού, τη σταθεροποίηση και τον ασφαλή εφοδιασμό της αγοράς με τρόφιμα, όπως και την εξασφάλιση λογικών τιμών για τους καταναλωτές. (Μάρδας, 2005, σελ.351).

Η εκτεταμένη και έντονη κρατική παρέμβαση που προϋπήρχε στον γεωργικό τομέα από τις εκάστοτε Κυβερνήσεις, με διάφορους τρόπους (εθνικά μονοπώλια, εγγυήσεις τιμών, ενισχύσεις γεωργικών εισοδημάτων, επιδοτήσεις εξαγωγών, ποσοτικοί περιορισμοί εισαγωγών, δασμοί κλπ) δημιουργούσε την αίσθηση ότι η όλη προσπάθεια εγκαθίδρυσης μιας ΚΑΠ φαινόταν ιδιαίτερα δύσκολη υπόθεση, καθώς ήταν προβληματική εκ των προτέρων η εφαρμογή κοινών κανόνων ανταγωνισμού και στα αγροτικά προϊόντα. Πράγματι η ΚΑΠ αποτελούσε σε διάφορους χρόνους το κουτί της Πανδώρας της ΕΟΚ προκαλώντας σοβαρές ενδοκοινοτικές κρίσεις. (Μάρδας, 2005, σελ.351)

Η αρχή όλων των εξελίξεων στην κοινοτική γεωργία, ήταν το 1958. Μετά από πρόσκληση της Επιτροπής, η Σύνοδος των Υπουργών γεωργίας στη Στρέσσα της Ιταλίας το 1958 καθόρισε το χαρακτήρα της ΚΑΠ. Εκεί αποφασίστηκε να προστατευτεί η κοινή γεωργική αγορά από τον αθέμιτο εξωτερικό ανταγωνισμό, να συσχετιστεί η διαρθρωτική πολιτική με την πολιτική τιμών και το αγροτικό εισόδημα με το εισόδημα των άλλων παραγωγικών τομέων. Ως προς τις τιμές τελικά αποφασίστηκε ο ορισμός υψηλότερων τιμών εντός της ΕΟΚ, από αυτών της παγκόσμιας αγοράς, έτσι ώστε να γίνουν αποδοτικές οι εκμεταλλεύσεις και να διατηρηθεί ταυτόχρονα υψηλό το αγροτικό εισόδημα. (Μάρδας, 2005, σελ.351-352)

Έτσι η ΚΑΠ είχε δυο πτυχές. Την πτυχή των αγορών, που θα εξασφάλιζε τον εφοδιασμό των αγορών και υψηλές τιμές υπέρ των παραγωγών, και την πτυχή των διαρθρώσεων που θα αύξανε την παραγωγικότητα και το βιοτικό επίπεδο των αγροτών. Ως προς την πτυχή των διαρθρωτικών τομών, με βάση το σχέδιο “Μάσχολτ” του 1968, η πρώτη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, έλαβε χώρα το 1972, με μέτρα σχετικά με τον εκσυγχρονισμό των εκμεταλλεύσεων, με ενισχύσεις προς τους γεωργούς που θα παρουσίαζαν σχέδια εκσυγχρονισμού για τη βελτίωση των αγρών τους, την εθελούσια έξοδο κάποιων κατηγοριών αγροτών, καθώς και την πληροφόρηση και την επαγγελματική εκπαίδευση των αγροτών. Μαζί μ’ αυτά τα μέτρα, υιοθετήθηκε κι ένα ακόμα, που αφορούσε στη γεωργία των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, όπως και ο Κανονισμός 355/77, ο οποίος προέβλεπε την επέκταση των κοινών δράσεων της πολιτικής υπέρ των αγροτικών διαρθρώσεων σε στάδια ενδιάμεσα μεταξύ της παραγωγής και της κατανάλωσης των αγροτικών προϊόντων, με την ενίσχυση σχεδίων επενδύσεων. (Μάρδας, 2005, σελ.352-353)

Κατά τη δεκαετία του 1980 όμως, η διεύρυνση προς το Νότο της Κοινότητας, καθώς και οι διαρθρωτικές ανισοροπίες που εξακολουθούσαν να υπάρχουν, σε συνδυασμό με το νέο γεωργικό περιβάλλον, επέβαλλαν μια δεύτερη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ. Βασικοί στόχοι της μεταρρύθμισης ήταν, ο έλεγχος της παραγωγής και των δαπανών και η ρευστοποίηση των αποθεμάτων των αγροτικών προϊόντων. Η διαδικασία της δεύτερης αναμόρφωσης της ΚΑΠ θεωρείται ότι άρχισε ουσιαστικά το 1984, όπου για πρώτη φορά το Συμβούλιο Υπουργών της γεωργίας μείωσε τις ονομαστικές

θεσμικές τιμές στήριξης των αγροτικών προϊόντων. (Μάρδας, 2005, σελ.353)
Μετά από αυτό, ακολούθησε η μεταρρύθμιση της παρέμβασης και της λειτουργίας των άλλων χρηματοδοτικών οργάνων της Κοινότητας. Όλα κατέληξαν στην εισαγωγή ενός συστήματος επιμερισμού των βαρών της χρηματοδότησης της ΚΑΠ ανάμεσα στην ΕΟΚ και τους αγρότες. (Μάρδας, 2005, σελ.353)

1.2. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠ

Τη διοίκηση της ΚΑΠ έχει αναλάβει η Επιτροπή, η οποία, όπως σε όλους τους τομείς της Κοινοτικής ζωής, έχει την αρμοδιότητα για εισηγήσεις και προτάσεις. Η Επιτροπή υποβάλλει προτάσεις για την ΚΑΠ στο Συμβούλιο, το οποίο αναθέτει την προετοιμασία των συσκέψεων του στην Ειδική Επιτροπή Γεωργίας (ΕΕΓ). Η Επιτροπή διαβουλεύεται για την εκπόνησή της και εφαρμογή της ΚΑΠ με το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Η Επιτροπή επιδιώκει να διαβουλεύεται και με τις επαγγελματικές οργανώσεις των αγροτών. (Μάρδας, 2005, σελ.354)

Όμως η Επιτροπή, για να έχει καλύτερη ενημέρωση για τα ειδικότερα προβλήματα κάθε κλάδου συνέστησε και συμβουλευτικές επιτροπές για κάθε προϊόν ή ομάδα προϊόντων, αποτελούμενων κατά το ήμισυ από εκπροσώπους των παραγωγών και συνεταιρισμών και κατά το ήμισυ εκπροσώπους του εμπορίου, της βιομηχανίας, των εργαζομένων και των καταναλωτών. Οι επιτροπές αυτές γνωμοδοτούν για συγκεκριμένα μέτρα που επεξεργάζεται η Επιτροπή, χωρίς η γνώμη τους να είναι φυσικά δεσμευτική. (Μάρδας, 2005, σελ.354)

1.3. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΗΣ ΚΑΠ

Στη διάσκεψη της Στρέσσα της Ιταλίας, μεταξύ των εκπροσώπων των ιδρυτικών μελών και των εκπροσώπων των παραγωγικών τάξεων, καθορίστηκαν οι κατευθυντήριες γραμμές που θα ακολουθούσε η ΚΑΠ για να πετύχει τους στόχους που είχαν τεθεί από τη Συνθήκη. (Παπαγεωργίου-Σπάθης, 2000, σελ.62)

Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΚΑΠ αποτελέστηκαν από τρία κύρια σημεία:

1. Τη δημιουργία ενιαίας αγοράς (single market) στην ΕΟΚ με τη θέσπιση κοινών τιμών και κανόνων ανταγωνισμού και την παράλληλη κατάργηση όλων των εμποδίων διακίνησης των γεωργικών προϊόντων στο εσωτερικό της κοινοτικής αγοράς. Η ενιαία αγορά προϋποθέτει κοινή διαχείριση της αγοράς και ενιαία προστασία στα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας.
2. Την κοινοτική προτίμηση (Community preference) δηλ. τη δημιουργία καθεστώτος που να εξασφαλίζει το προβάδισμα των κοινοτικών προϊόντων στην κοινοτική αγορά έναντι των προϊόντων των τρίτων χωρών, όταν τα τελευταία προσφέρονται σε πολύ χαμηλές τιμές στη διεθνή αγορά. Η κοινοτική προτίμηση δε σημαίνει απαγόρευση εισαγωγών αλλά διαμόρφωση πλεονεκτικής θέσης στα κοινοτικά προϊόντα. Η δημιουργία ανασχετικών μηχανισμών για τη διασφάλιση της κοινοτικής προτίμησης συνδυάζεται με την εξασφάλιση σταθερότητας στο εισόδημα των παραγωγών και ομαλότητας στον εφοδιασμό της αγοράς.
3. Τη χρηματοδοτική αλληλεγγύη (financial solidarity) δηλ. την κοινή οικονομική διαχείριση των δαπανών που συνεπάγεται η εφαρμογή μιας κοινής αγροτικής πολιτικής με βάση τους κοινούς πόρους της

Κοινότητας. Οι δαπάνες που συνεπάγεται η εφαρμογή της ΚΑΠ σε κάθε χώρα δε θα καλύπτονται από πόρους της ίδιας της χώρας αλλά από το κοινό Ταμείο που συνιστάται για το σκοπό αυτό. (Παπαγεωργίου-Σπάθης, 2000, σελ.62)

1.4. ΚΟΙΝΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΓΟΡΩΝ

Η κοινή οργάνωση των αγορών συνίσταται στην εξάλειψη των εμποδίων στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και στην εξασφάλιση μιας κοινής προστασίας στα σύνορα. Σχεδόν όλη η γεωργική παραγωγή της Κοινότητας έχει οργανωθεί συλλογικά. Υπάρχουν δύο τρόποι οργάνωσης μιας γεωργικής αγοράς. Ένα σύστημα άμεσων ενισχύσεων του αγροτικού εισοδήματος, και ένα άλλο στήριξης των τιμών των γεωργικών προϊόντων (δηλαδή υιοθέτησης υψηλών τιμών) στην αγορά της ΕΟΚ, συνδυαζόμενο με μια πολιτική προστασίας από τις φθηνές εισαγωγές. (Μάρδας, 2005, σελ.354)

Στο πρώτο σύστημα των εισοδηματικών ενισχύσεων τα ξένα προϊόντα εισάγονται σε τιμές αγοράς (που είναι συνήθως χαμηλές) και το εισόδημα των γεωργών συμπληρώνεται με ενισχύσεις προερχόμενες από τον κρατικό προϋπολογισμό. Με το σύστημα στήριξης των τιμών, ορίζονται εσωτερικές τιμές στα γεωργικά προϊόντα, κοινές για όλους και υψηλότερες από τις παγκόσμιες. Με τον τρόπο αυτό διατηρούνται υψηλά τα εισοδήματα των αγροτών. (Μάρδας, 2005, σελ.354-355)

Στη Συνδιάσκεψη της Στρέσσα του 1958 προτιμήθηκε το σύστημα στήριξης των τιμών για την ΚΑΠ, γιατί ανταποκρινόταν καλύτερα στα πολιτικά συμφέροντα των Κυβερνήσεων της τότε ΕΟΚ. Τότε η ΕΟΚ των έξι κρατών-μελών αριθμούσε 20 εκατομμύρια αγρότες. Οπότε, η πρώτη επιλογή των εισοδηματικών ενισχύσεων θα μπορούσε να ρίξει κυβερνήσεις με πρώτη αυτή της Γαλλίας, καθώς οι Γάλλοι αγρότες ήταν συνηθισμένοι σε μια υπερπροστατευτική γεωργία με υψηλές τιμές των αγροτικών τους προϊόντων από την εποχή της Τρίτης Δημοκρατίας, το 1880. το ίδιο ίσχυε και για τη Γερμανία από την εποχή του Βίσμαρκ. (Μάρδας, 2005, σελ.357)

1.5. ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΑΠ

Οι τέσσερις βασικές αρχές, που χαρακτηρίζουν την ΚΑΠ και τις κοινές της οργανώσεις είναι: η ενότητα της αγοράς, η κοινοτική προτίμηση, η χρηματοοικονομική αλληλεγγύη και η συνυπευθυνότητα των παραγωγών. (Μάρδας, 2005, σελ.357)

Η ενότητα της αγοράς σημαίνει ότι τα γεωργικά προϊόντα κυκλοφορούν ελεύθερα στην Κοινότητα, όπως στις εσωτερικές αγορές, απαλλαγμένα από ποσοτικούς περιορισμούς, δασμούς, ή από άλλα μέτρα με το ίδιο αποτέλεσμα. Προϋποθέτει ως εκ τούτου, κοινές τιμές σε όλη την Κοινότητα, γι' αυτό το Συμβούλιο με πρόταση της Επιτροπής ορίζει ετησίως τις τιμές ανά προϊόν. Διαφορές στις κοινές τιμές ερμηνεύονται μόνο από το κόστος μεταφοράς και τις ασφάλειες των προϊόντων. (Μάρδας, 2005, σελ.357)

Η δεύτερη αρχή της κοινοτικής προτίμησης εισήγαγε την έννοια της προτίμησης των προϊόντων των κρατών-μελών εντός της εσωτερικής αγοράς, σε βάρος των εισαγομένων. Για να γίνει αυτό απαιτούνται μέτρα τόσο στην εισαγωγή όσο και στην εξαγωγή. Κατά την εισαγωγή, η χαμηλή τιμή του εισαγόμενου αγροτικού προϊόντος επιβαρύνεται, με μια αντισταθμιστική εισφορά. Οπότε το προϊόν εισέρχεται στην Κοινή Αγορά με τιμή ίση της ενιαίας (κοινής) τιμής που ισχύει στην Κοινότητα και έχει αποφασιστεί στο πλαίσιο της ΚΑΠ. Ως προς τις εξαγωγές Κοινοτικών αγροτικών προϊόντων προς τις τρίτες αγορές, αυτά καθώς έχουν τιμές πολύ υψηλότερες των διεθνών, επιδοτούνται. (Μάρδας, 2005, σελ.359)

Η χρηματοδοτική αλληλεγγύη σημαίνει ότι τα κράτη-μέλη παραμένουν αλληλέγγυα σε ότι αφορά στις χρηματοοικονομικές απαιτήσεις που εισήγαγε ο μηχανισμός της κοινής οργάνωσης των αγορών των αγροτικών προϊόντων. Δηλαδή η Κοινότητα αναλαμβάνει να χρηματοδοτήσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διατάξεις της ΚΑΠ. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται μέσω του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων-FEOGA, το οποίο φέρει το βάρος όλων των δαπανών που απαιτούν οι κοινές οργανώσεις

της αγοράς. Τα κράτη-μέλη παραιτούνται των εσόδων τους από τις αντισταθμιστικές εισφορές και τους δασμούς στα σύνορα, τα οποία δεν κατευθύνονται στους εθνικούς προϋπολογισμούς, αλλά αποτελούν έσοδα του κοινοτικού προϋπολογισμού. (Μάρδας, 2005, σελ.35-360)

Η αρχή της συνυπευθυνότητας του παραγωγού συνίσταται στη συμμετοχή των παραγωγών στις χρηματοοικονομικές δαπάνες, οι οποίες προκαλούνται λόγω των πλεονασμάτων των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων. Αυτό σημαίνει ότι σε τομείς με μόνιμα ή με συχνά πλεονάσματα παραγωγής (γάλα, δημητριακά, ελαιόλαδο), δεν υπάρχει απεριόριστη εγγύηση απορρόφησης της παραγωγής με τις υψηλές τιμές που αποφασίζονται στο πλαίσιο της ΚΑΠ ετησίως, αλλά περιορισμένη. Έτσι, αν η παραγωγή ενός αγρότη ξεπεράσει το εν λόγω ανώτατο πλαφόν της παραγωγής, για το οποίο υπάρχει εγγύηση τιμής, τότε για το εναπομείναν μέρος ισχύει χαμηλότερες τιμές εγγύησης. Με μηχανισμούς λοιπόν ελέγχου της παραγωγής και των γεωργικών δαπανών επιδιώκεται ο περιορισμός των παραγόμενων ποσοτήτων. Αυτοί βασίζονται στον ορισμό για πολυετή, συχνά περίοδο, μέγιστων εγγυημένων ποσοτήτων στο επίπεδο της παραγωγής ή της προσκόμισης στην παρέμβαση. Έτσι η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπαθεί να συμβιβάσει τις δημοσιονομικές απαιτήσεις με εκείνες της διατήρησης του γεωργικού εισοδήματος. Η αρχή αυτή εισήχθη στο σύνολο των αρχών λειτουργίας της ΚΑΠ κατά τη δεύτερη αναθεώρησή της, μετά το 1980. (Μάρδας, 2005, σελ.360)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η ΝΕΑ ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

2.1. Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠ ΤΟΥ 1992

Μέσα στη δεκαετία του '80, η ΚΑΠ είχε πετύχει τους περισσότερους από τους στόχους της. Με τις υψηλές τιμές των αγροτικών προϊόντων και τη διαρθρωτική πολιτική η Κοινότητα είχε πετύχει να αυξήσει το επίπεδο διαβίωσης των αγροτών, να εφοδιάσει αποτελεσματικά την αγορά με τρόφιμα σε λογικές τιμές, να γίνει αυτάρκης σε γεωργικά προϊόντα, να προστατέψει αποτελεσματικά σε συλλογικό επίπεδο την εσωτερική αγορά από τον διεθνή ανταγωνισμό. Προς τα τέλη της δεκαετίας του 1980 όμως, η κατάσταση είχε αντιστραφεί. Εκεί που κάποτε η κοινοτική γεωργία ήταν ελλειμματική, έγινε πλεονασματική. Η βελτίωση της τεχνολογίας και η επιτυχία των αυξημένων τιμών της ΚΑΠ εκτίναξαν την παραγωγή, αφήνοντας μεγάλα πλεονάσματα που πλημμύριζαν τις αποθήκες ή καταστρέφονταν. Επιπλέον, το διεθνές περιβάλλον πίεζε την Κοινότητα να υποχωρήσει στον αγροτικό προστατευτισμό της. (Μάρδας, 2005, σελ.364)

Ο «Γύρος της Ουρουγουάης» μέσα στο πλαίσιο της GATT, είχε αρχίσει να ασχολείται με την απελευθέρωση του παγκόσμιου εμπορίου στα αγροτικά προϊόντα, και η Κοινότητα πιεζόταν ασφυκτικά από τις ΗΠΑ και άλλες χώρες, να μειώσει το φορολογικό τείχος περιφρούρησης που είχε στήσει στα σύνορά της ενάντια στα γεωργικά τους προϊόντα, τα προερχόμενα από τις τρίτες χώρες. Η ΚΑΠ έπρεπε να μεταρρυθμιστεί έτσι ώστε να προσαρμοστεί στις νέες προκλήσεις του εσωτερικού και διεθνούς περιβάλλοντος, διατηρώντας όμως τις βασικές αρχές και τα μέσα της. (Μάρδας, 2005, σελ.364)

Έτσι το 1992 έγινε η Τρίτη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, η οποία βασίστηκε σε κείμενο συζήτησης της Επιτροπής με τίτλο «Η εξέλιξη και το μέλλον της ΚΑΠ», (που συνήθως αποκαλείται Σχέδιο του Μακσάρρου). Η Επιτροπή πρότεινε και το Συμβούλιο δέχθηκε μέτρα για την αποεντατικοποίηση χρήσης γεωργικών εκτάσεων (πάγωμα αρόσιμων γαιών, μείωση μεγάλων καλλιεργειών, αλλαγή χρήσης γεωργικών γαιών), και μέτρα υπέρ ποσοτώσεων της παραγωγής για

να μειωθούν έτσι τα υπερβολικά πλεονάσματα. Σ' αυτό ακριβώς στόχευε και η πρόταση για ουσιαστική μείωση των ενδεικτικών τιμών, μια πολιτική που απέβλεπε στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των Κοινοτικών αγροτικών προϊόντων ενόψει του ανοίγματος της παγκόσμιας αγοράς των αγροτικών προϊόντων. Η μείωση που θα επέρχονταν στο εισόδημα των αγροτών θα αντισταθμιζόταν με πριμοδοτήσεις ανεξάρτητες του όγκου παραγωγής. Τέλος, στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων της GATT, η Κοινότητα συμφώνησε να καταργήσει τις αντισταθμιστικές εισφορές που επέβαλλε στις τιμές των εισαγόμενων προϊόντων, και να τις αντικαταστήσει με σταθερούς δασμούς ενώ παράλληλα θα περιόριζε και τις εξαγωγικές επιδοτήσεις. (Μάρδας, 2005, σελ.364-365)

Το 1997, με το «Πρόγραμμα Δράσης 2000», η Επιτροπή πρότεινε ακόμη μεγαλύτερη εντατικοποίηση των μεταρρυθμίσεων του 1992, κυρίως με μειώσεις τιμών ώστε αυτές να προσεγγίσουν τις τιμές της παγκόσμιας αγοράς αντισταθμιζόμενες με ακόμα μεγαλύτερες γεωργικές επιδοτήσεις. Η προσέγγιση αυτή είχε χαρακτήρα προετοιμασίας ενόψει ενδεχόμενων μελλοντικών ανισορροπιών, την προοπτική νέου Γύρου διαπραγματεύσεων στον ΠΟΕ και τη διεύρυνση της Ένωσης προς Ανατολάς, αλλά και την επίτευξη καλύτερων τιμών για τον καταναλωτή. (Μάρδας, 2005, σελ.365)

Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης του 1992 απαιτούσε διαρθρωτικά μέτρα, την χρηματοδότηση των οποίων ανέλαβε το FEOGA. Αυτά περιελάμβαναν μέτρα όπως: καθεστώς προσύνταξης στους μεγαλύτερους σε ηλικία γεωργούς ώστε οι εκτάσεις που εγκαταλείπουν είτε να περάσουν σε νέους γεωργούς που θα άλλαζαν ευκολότερα την καλλιέργεια ανάλογα με το οικονομικό και φυσικό περιβάλλον, είτε να αλλάξουν χρήση. Άλλα μέτρα αφορούσαν στην ενθάρρυνση αγροναπαύσεων και αναδασώσεων. Παράλληλα όμως, ενισχύθηκαν μέσω του FEOGA δράσεις γεωργικοπεριβαλλοντικού χαρακτήρα, με την προώθηση μεθόδων και ειδών καλλιέργειας και μέτρων που σέβονται το περιβάλλον. Με όλα αυτά τα μέτρα, η προτεινόμενη μεταρρύθμιση επεδίωκε να πετύχει αύξηση της παραγωγικότητας χωρίς αύξηση της παραγωγής. (Μάρδας, 2005, σελ.365)

2.2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ 2000 Ή «AGENTA 2000»

Η ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο Πρόγραμμα δράσης 2000 μαζί με τις γνωμοδοτήσεις της για κάθε αίτηση προσχώρησης των υποψηφίων κρατών-μελών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, όπως και της Κύπρου σκιαγραφούν τις θέσεις της για την αναμόρφωση των βασικών πολιτικών της ΕΕ, τη διεύρυνσή της και τον τρόπο της χρηματοδότησης της ΕΕ. Η ανακοίνωση αυτή, που δημοσιοποιήθηκε το 1997, ήταν στην ουσία, η απάντηση της Επιτροπής στην εντολή που έλαβε κατά τη Σύνοδο κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Μαδρίτης του Δεκεμβρίου του 1995, με θέμα την κατάρτιση ενός μεσοπρόθεσμου προγράμματος δράσης της Ένωσης, για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις της πρώτης δεκαετίας του 21^{ου} αιώνα. (Μάρδας, 2005, σελ.482)

Με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) επήλθε σημαντική πρόοδος στην εξωτερική και εσωτερική πολιτική της ΕΕ. Έτσι η Ένωση μπόρεσε να βελτιώσει την παρουσία της στη διεθνή σκηνή κατά τη δεκαετία του 2000. Ο προβληματισμός όμως σχετικά με το μεσοπρόθεσμο μέλλον της ΕΕ ήταν πάντοτε επίκαιρος. Η Ένωση έπρεπε να προσαρμοστεί στη συνεχή διαδικασία της παγκοσμιοποίησης. Έτσι η Επιτροπή παρουσίασε το Πρόγραμμα Δράσης 2000, όπου εξέτασε συνοπτικά τις μελλοντικές προκλήσεις της Ένωσης. (Μάρδας, 2005, σελ.482-483)

Η ΚΑΠ και οι διάφορες μεταρρυθμίσεις που δέχτηκε, από το 1992 και μετά, συμβατές με τις αποφάσεις του «Γύρου της Ουρουγουάης», ενθάρρυναν την ορθολογικότερη εκμετάλλευση της αγροτικής παραγωγής. Παράλληλα οδήγησαν στην αύξηση του εισοδήματος των αγροτών κατά 4,5% από το 1992 έως το 1996, καθώς, παρά τις προσπάθειες για συμπίεση των τιμών των αγροτικών προϊόντων στους κόλπους της ΕΕ, αυτές εξακολουθούσαν να είναι υψηλότερες των διεθνών. Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ του 1992 έστρεψε την προσοχή της γεωργίας στην προστασία του περιβάλλοντος με μέτρα όμως που είχαν άλλοτε θετικές (ορθολογικότερη χρήση λιπασμάτων) και άλλοτε

αρνητικές συνέπειες. Τέλος η μείωση των τιμών στήριξης και η εισαγωγή άμεσων πληρωμών ωφέλησαν τους καταναλωτές καθώς αυτοί απαλλάχθηκαν από ένα μέρος του βάρους της στήριξης της γεωργίας, που παλαιότερα γινόταν μόνο με την καθιέρωση υψηλών κοινών τιμών. (Μάρδας, 2005, σελ.486-487)

Ως προς τις μακροπρόθεσμες προοπτικές της γεωργίας, η υψηλή ζήτηση τροφίμων θα προσέφερε νέες προοπτικές στο διεθνές εμπόριο. Προβλεπόταν στις αρχές του 2000 από διεθνείς οργανισμούς, μια αύξηση της παραγωγής. Κύριο ρόλο κατέχουν στο χώρο αυτό οι αναπτυσσόμενες χώρες. Παρά όμως το διεθνές ευνοϊκό περιβάλλον οι προοπτικές για τις κοινοτικές εξαγωγές δε φαίνονταν ιδιαίτερα ανθηρές. Βασικός παράγοντας, που ερμήνευε τη θέση αυτή ήταν οι διαφορές που εξακολουθούν να υπάρχουν ανάμεσα στις τιμές των αγροτικών προϊόντων της ΕΕ και τις διεθνείς. Επιπλέον οι προσπάθειες σε διεθνές επίπεδο, μετά το «Γύρο της Ουρουγουάης», με σκοπό την περικοπή της προστασίας της γεωργίας, τη μείωση των εξαγωγικών επιδοτήσεων κ.α., έθεταν σε άλλη διάσταση τη γεωργία της ΕΕ. Τέλος η διεύρυνση προς Ανατολάς, που θα προσέθετε άλλα 100 εκ. καταναλωτές και ένα σύνολο αγροτικών εκμεταλλεύσεων με πολλά διαρθρωτικά προβλήματα, επέβαλλε τη λήψη μέτρων με σκοπό τη διαφοροποίηση της δομής της γεωργίας των νέων κρατών-μελών. (Μάρδας, 2005, σελ.487)

Καταλήγοντας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τόνισε ότι η γεωργία στην ΕΕ για να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες που προσφέρει η παγκόσμια οικονομία, επιβάλλεται να αυξήσει αρχικά την ανταγωνιστικότητά της. Βέβαια οι τιμές αποτελούν το ένα σκέλος του προβλήματος. Η ασφάλεια και η ποιότητα των τροφίμων είναι εξίσου σημαντικές. Από την άλλη η σταθερότητα του αγροτικού εισοδήματος και η δημιουργία συμπληρωματικών ή εναλλακτικών ευκαιριών εισοδήματος και απασχόλησης για τους αγρότες βρίσκονται στο επίκεντρο κάθε προσπάθειας στο πλαίσιο της αναθεώρησης της ΚΑΠ σύμφωνα με τις επιλογές στρατηγικών που εκφράστηκαν στο «έγγραφο για τη γεωργική στρατηγική» της Επιτροπής, του Δεκεμβρίου του 1995. (Μάρδας, 2005, σελ.487)

2.3. Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠ ΤΟ 2004 ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ

Με αλλαγή της τακτικής διασφαλίστηκαν οι χρηματοδοτήσεις για τα μεσογειακά προϊόντα (βαμβάκι, ελαιόλαδο, καπνός), στο σημερινό τους ύψος και η ίση μεταχείρισή τους σε σχέση με τα προϊόντα των βορείων, των οποίων η μεταρρύθμιση είχε γίνει τον Ιούνιο του 2003. Επίσης, το σύστημα επιδοτήσεων απλοποιήθηκε. Οι επιδοτήσεις πληρώνονται απευθείας στον παραγωγό, χωρίς να μεσολαβούν ενδιάμεσοι και μεσάζοντες. Ένα σημαντικό τμήμα των επιδοτήσεων (αποσυνδεδεμένο τμήμα), που εισπράττει ο παραγωγός από μία ή περισσότερες δραστηριότητες ενοποιήθηκε σε μία ενιαία ενίσχυση. Αποσύνδεση σημαίνει ότι η καταβολή της ενιαίας ενίσχυσης δε συνδέεται πλέον με το συγκεκριμένο είδος καλλιέργειας και την ποσότητα παραγωγής που παρήγαγε μέχρι τώρα ο παραγωγός. Άρα η ενιαία ενίσχυση αποτελεί σταθερή εισοδηματική βάση. Ο παραγωγός εξακολουθεί να την εισπράττει, νωρίς κάθε χρόνο, με απλές διατυπώσεις, ανεξάρτητα από τα προϊόντα που αποφασίζει να παράγει και σε ποιες ποσότητες. Το ποσό της ενίσχυσης (ποσό αναφοράς) προκύπτει από το μέσο όρο των ενισχύσεων κάθε τριετίας (περίοδος αναφοράς ή ιστορική περίοδος). Βέβαια η ενιαία ενίσχυση συμπληρώνεται από ειδικές ενισχύσεις, ανάλογα με το προϊόν που επιλέγει να παράγει ο αγρότης, ο οποίος έχει μεγαλύτερη ελευθερία παραγωγικών επιλογών ανάλογα με το τι κρίνει συμφέρον ο ίδιος. (www.minagric.gr)

Η ενιαία ενίσχυση υποδιαιρείται σε ατομικά δικαιώματα. Το ατομικό δικαίωμα ενίσχυσης αποτελεί την ενίσχυση που λαμβάνει ο παραγωγός ανά εκτάριο ή στρέμμα γης. Η αξία του υπολογίζεται διαιρώντας το μέσο όρο ενίσχυσης που έλαβε ο παραγωγός τα τρία προηγούμενα έτη με το μέσο όρο έκτασης που καλλιεργήθηκε κατά την ίδια τριετία για την είσπραξη των συγκεκριμένων ενισχύσεων. Τα ατομικά δικαιώματα (συνολικά ή μέρος αυτών) μπορούν να μεταβιβάζονται. Η αξιοποίησή τους μπορεί να γίνεται σε έκταση γης διαφορετική από την αρχική. Η ενεργοποίηση των ειδικών δικαιωμάτων απαιτεί τη συνέχιση της παραγωγικής δραστηριότητας με τη διατήρηση του 50% του ζωικού πληθυσμού. (www.minagric.gr)

Εθνικό Απόθεμα: Το εθνικό απόθεμα συνίσταται σε παρακράτηση από τη Διοίκηση του Κράτους-Μέλους ποσοστού έως 3% του συνολικού αριθμού δικαιωμάτων, αναλογικά από κάθε παραγωγό. Το εθνικό απόθεμα χρησιμοποιείται για την παροχή δικαιωμάτων σε νέους αγρότες που άρχισαν τη γεωργική τους δραστηριότητα από το 2002 και μετά καθώς επίσης και για την κάλυψη περιπτώσεων ανωτέρας βίας ή εξαιρετικές περιπτώσεις (θάνατος γεωργού, φυσικές καταστροφές κτλ). (www.minagric.gr)

Ο δικαιούχος της ενιαίας ενίσχυσης πρέπει να φροντίζει για την παραγωγική αξιοποίηση της γης του ή να διατηρεί αντίστοιχη έκταση γης σε καλή γεωργική κατάσταση. (www.minagric.gr)

Δημιουργείται ένα σύστημα παροχής συμβουλών στους αγρότες για θέματα διαχείρισης της γης και των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Η συμμετοχή των παραγωγών στο σύστημα είναι εθελοντική. Η δραστηριότητα παροχής συμβουλών καλύπτει κατ' ελάχιστον τους παρακάτω τομείς:

$\frac{3}{4}$ Καλές συνθήκες διαβίωσης των ζώων.

$\frac{3}{4}$ Δημόσια υγεία, υγεία ζώων και φυτών

$\frac{3}{4}$ Περιβάλλον

(www.minagric.gr)

Το ύψος της κοινοτικής συμμετοχής στις δαπάνες των προγραμμάτων για τις αγροπεριβατολογικές δράσεις φτάνει στο 85% της συνολικής δαπάνης έναντι ποσοστού 60%. Για τους νέους αγρότες προβλέφθηκε ειδική ρύθμιση για τη διαχείριση του «εθνικού αποθέματος» των δικαιωμάτων ενιαίας ενίσχυσης και διευκολύνεται έτσι η είσοδός τους στην επαγγελματική οικογένεια.

Η νέα ΚΑΠ εισάγει κάποιες νέες ενισχύσεις, οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

- > Πριμοδότηση ποιότητας σκληρού σίτου
- > Πριμοδότηση γαλακτοπαραγωγής
- > Ενίσχυση για ενεργειακές καλλιέργειες
- > Ενίσχυση για καρπούς με κέλυφος

2.4. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΚΑΠ

Στα πρώτα χρόνια της ΕΕ η ΚΑΠ αντιπροσώπευε σημαντικό ποσοστό των δαπανών του προϋπολογισμού, σε κάποιες περιπτώσεις πάνω από τα δύο τρίτα. Αυστηρότερη δημοσιονομική πειθαρχία, ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της ΕΕ σε άλλους χώρους καθώς και μια σειρά μεταρρυθμίσεων της ΚΑΠ είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσοστού αυτού. Η ΚΑΠ κοστίζει περίπου 50 δισ. ευρώ ετησίως. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε λιγότερο από το 50% του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ. Λιγότερο από 1% του ΑΕΠ καταβάλλεται στο 5,5% του πληθυσμού που ασχολείται με τη γεωργία (στην ΕΕ των Δεκαπέντε, πριν από τη διεύρυνση του 2004). Όχι μόνο είναι το μερίδιο της ΚΑΠ στο ΑΕΠ της ΕΕ χαμηλό και μειώνεται (από 0,54% του ΑΕΠ στις αρχές του 1990 σε 0,43% το 2004, προς 0,33% μέχρι το 2013), αλλά αυτό το ποσοστό ελαττώνεται πολύ πιο γρήγορα σε σύγκριση με τις δημόσιες δαπάνες της ΕΕ (τρεις φορές ταχύτερα κατά τη δεκαετία 1993-2003). (europa.eu.int)

Η ΚΑΠ εφαρμόζεται μέσα σε ένα αυστηρό πλαίσιο παραμέτρων. Όρια δαπανών έχουν τεθεί για τον έλεγχο των εξόδων κάθε χρόνο επί σειρά ετών. Τα ανώτατα όρια για την ΕΕ ένωση των Δεκαπέντε έχουν προσαρμοστεί έτσι ώστε να αντανakλούν το κόστος της διεύρυνσης για την περίοδο μέχρι το 2006. Όμως τα όρια που προβλέπονται για τις άμεσες ενισχύσεις της ΚΑΠ και τα μέτρα για την αγορά για την περίοδο 2007-2013 δεν επιτρέπουν αυξήσεις σε πραγματικούς όρους και ουσιαστικά θα μειώνονται ετησίως καθώς οι άμεσες ενισχύσεις προς τα νέα δέκα κράτη-μέλη αυξάνονται σταδιακά κατά την περίοδο αυτή. Επίσης, η ΚΑΠ έχει μεταρρυθμιστεί (τρεις φορές σε δέκα χρόνια), εν μέρει με στόχο τον καλύτερο έλεγχο του προϋπολογισμού. Οι δαπάνες της ΚΑΠ έχουν παγώσει (σε πραγματικούς όρους) μέχρι το 2013 και θα ελέγχονται αυστηρά. Ένας νέος μηχανισμός ελέγχου της δημοσιονομικής πειθαρχίας θα χρησιμοποιηθεί με σκοπό την τήρηση των ανωτάτων ορίων. (europa.eu.int)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

3.1. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Η διαχρονική μεταβολή του πληθυσμού μιας γεωγραφικής περιοχής αποτελεί σημαντικό δείκτη της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής κατάστασης ανθρώπων και χώρου.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι τα στοιχεία των απογραφών στα οποία στηριχτήκαμε δεν αποτελούν δεδομένα που περιγράφουν την πραγματική εικόνα του πληθυσμού της περιοχής μια και δεν εγγυώνται με ακρίβεια το μέγεθος του πληθυσμού. Το παραπάνω σημειώνεται δεδομένου ότι οι απογραφές της ΕΣΥΕ καταγράφουν τον πληθυσμό που ήταν παρών την ημέρα της απογραφής και όχι τον μόνιμο πληθυσμό της περιοχής. Επίσης υπεισέρχονται λάθη κατά τη διάρκεια της απογραφής, διπλοεγγραφές, παραλείψεις και σκοπιμότητες, γεγονός που δυσχεραίνει την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων για τον πληθυσμό της περιοχής. Με βάση αυτά τα στοιχεία θα πραγματοποιηθούν οι αναλύσεις που ακολουθούν.

Πίνακας 3.1. Πληθυσμιακή εξέλιξη περιοχής μελέτης

Πληθυσμός του Νομού Κιλκίς κατά τις απογραφές				
1961	1971	1981	1991	2001
101.506	83.197	81.562	81.710	89.056
Ποσοστιαία Μεταβολή				
61-71	71-81	81-91	91-01	71-01
-18,03	-1,96	0,18	9,20	-12,26

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ(2001)

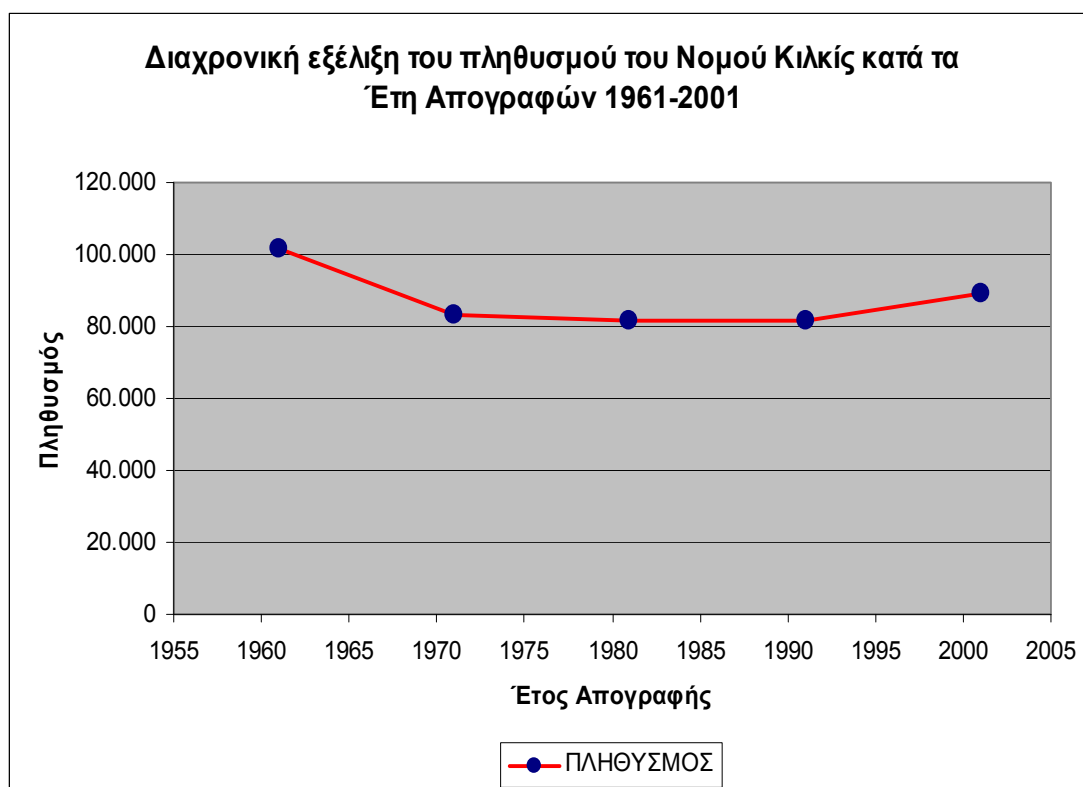
Όπως φαίνεται από τον πίνακα 3.1 και το διάγραμμα 3.1 που ακολουθεί, τα τελευταία 30 χρόνια ο πληθυσμός του Νομού Κιλκίς μειώθηκε σε ποσοστό

12,26%. Η μεγαλύτερη πληθυσμιακή μείωση (-18,03%) που παρατηρήθηκε τη δεκαετία 1961-1971 οφείλεται κυρίως στο φαινόμενο της μετανάστευσης τόσο προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, όσο και προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας (π.χ. Θεσσαλονίκη). Έτσι ο πληθυσμός του νομού ανέρχεται, το 1961, στους κατοίκους 101.506, για να ελαττωθεί στη δεκαετία, 1961 – 1971, στους 83.197 κατοίκους.

Η επόμενη δεκαετία, 1971-1981, παρουσιάζει επίσης μια μικρή μείωση - 1.96%, με συνέπεια ο πληθυσμός του νομού να φτάσει στο κατώτατο όριο του τους 81.562 κατοίκους. Ο πληθυσμός αρχίζει να αυξάνεται τις δύο επόμενες δεκαετίες, με μια μικρή αύξηση 0,18% τη δεκαετία 1981-1991 και με σαφώς μεγαλύτερη αύξηση 9,2% τη δεκαετία 1991-2001. Έτσι, στην απογραφή του 2001, ο πληθυσμός του νομού Κιλκίς έφτασε τους 89.056 κατοίκους.

Διάγραμμα 3.1. Διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού του Νομού Κιλκίς (1961-2001)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ(2001)

Είναι γεγονός όμως ότι ο πραγματικός πληθυσμός της απογραφής διαφέρει από το μόνιμο πληθυσμό. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, ο μόνιμος πληθυσμός των δήμων της περιοχής μελέτης παρουσιάζεται στο παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3.2. Μόνιμοι Κάτοικοι του Νομού Κιλκίς (2001)

ΔΗΜΟΙ - ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	ΜΟΝΙΜΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ	%
ΔΗΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ	24.874	28,8%
ΔΗΜΟΣ ΑΞΙΟΥΠΟΛΗΣ	6.320	7,3%
ΔΗΜΟΣ ΓΑΛΛΙΚΟΥ	7.095	8,2%
ΔΗΜΟΣ ΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑΣ	6.677	7,7%
ΔΗΜΟΣ ΔΟΪΡΑΝΗΣ	2.000	2,3%
ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΩΠΟΥ	5.971	6,9%
ΔΗΜΟΣ ΚΡΟΥΣΣΩΝ	6.319	7,3%
ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΡΙΩΝ	3.206	3,7%
ΔΗΜΟΣ ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗΣ	7.019	8,1%
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟΥ	12.299	14,2%
ΔΗΜΟΣ ΧΕΡΣΟΥ	4.237	4,9%
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΛΙΒΑΔΙΩΝ	407	0,5%
ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	86.424	100%

Πηγή : Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ(2001)

Σύμφωνα με τον πίνακα 3.2, διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του μόνιμου πληθυσμού το έχει ο Δήμος Κιλκίς με 28,8% και ακολουθεί ο Δήμος Πολυκάστρου με σχεδόν το μισό του ποσοστού του Δήμου Κιλκίς, δηλαδή 14,2% του συνόλου του Νομού. Οι Δήμοι Αξιούπολης, Γαλλικού, Γουμένισσας, Εύρώπου, Κρούσσων και Πικρολίμνης παρουσιάζουν περίπου το ίδιο ποσοστό μόνιμου πληθυσμού από 7% - 8%, ενώ οι Δήμοι Δοϊράνης, Μουρίων, Χέρσου καθώς και η Κοινότητα Λιβαδιών έχουν μικρότερα ποσοστά, κάτω του 5%.

3.2. ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ

Η πυκνότητα του πληθυσμού δείχνει τον αριθμό των ατόμων που υπάρχουν ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο έκτασης. Η πυκνότητα του πληθυσμού κάθε δήμου έχει σημασία αν συγκριθεί με το σύνολο του νομού. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι πυκνότητες πληθυσμού των δήμων της περιοχής μελέτης.

Πίνακας 3.3. Πυκνότητα πληθυσμού στους Δήμους και στο σύνολο του Νομού

ΝΟΜΟΣ, ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (2001)	ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ (Τ.ΧΜ.)		ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ Τ.ΧΜ.
		Με εσωτερικά ύδατα	Χωρίς εσωτερικά ύδατα	
ΔΗΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ	24.874	319,834	319,834	77,77
ΔΗΜΟΣ ΑΞΙΟΥΠΟΛΗΣ	6.320	284,406	280,436	22,22
ΔΗΜΟΣ ΓΑΛΛΙΚΟΥ	7.095	149,054	149,054	47,60
ΔΗΜΟΣ ΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑΣ	6.677	208,949	208,949	31,96
ΔΗΜΟΣ ΔΟΪΡΑΝΗΣ	2.000	81,213	71,663	24,63
ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΩΠΟΥ	5.971	80,922	80,022	73,79
ΔΗΜΟΣ ΚΡΟΥΣΣΩΝ	6.319	588,877	588,877	10,73
ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΡΙΩΝ	3.206	138,660	133,660	23,12
ΔΗΜΟΣ ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗΣ	7.019	164,059	160,309	42,78
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟΥ	12.299	312,717	311,112	39,33

ΔΗΜΟΣ ΧΕΡΣΟΥ	4.237	157,907	157,907	26,83
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΛΙΒΑΔΙΩΝ	407	32,282	32,282	12,61
ΝΟΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ	86.424	2.518,880	2.494,105	34,31
%	3,58%	7,37%	7,40%	-
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	2.414.558	34.177,564	33.701,149	70,65

Πηγή : Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ(2001)

Έτσι για την περιοχή του Δήμου Κιλκίς η πληθυσμιακή πυκνότητα 77,7 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, είναι πολύ μεγαλύτερη σχεδόν διπλάσια από αυτή του νομού Κιλκίς, η οποία είναι 34,31. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι στο Δήμο Κιλκίς συμπεριλαμβάνεται ο πληθυσμός του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της πόλης του Κιλκίς, πρωτεύουσα του νομού, όπου η συγκέντρωση του πληθυσμού είναι ιδιαίτερα αυξημένη.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η πυκνότητα πληθυσμού του νομού Κιλκίς ανέρχεται σε 34,31 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, ενώ της Περιφέρειας Μακεδονίας σε 70,65 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

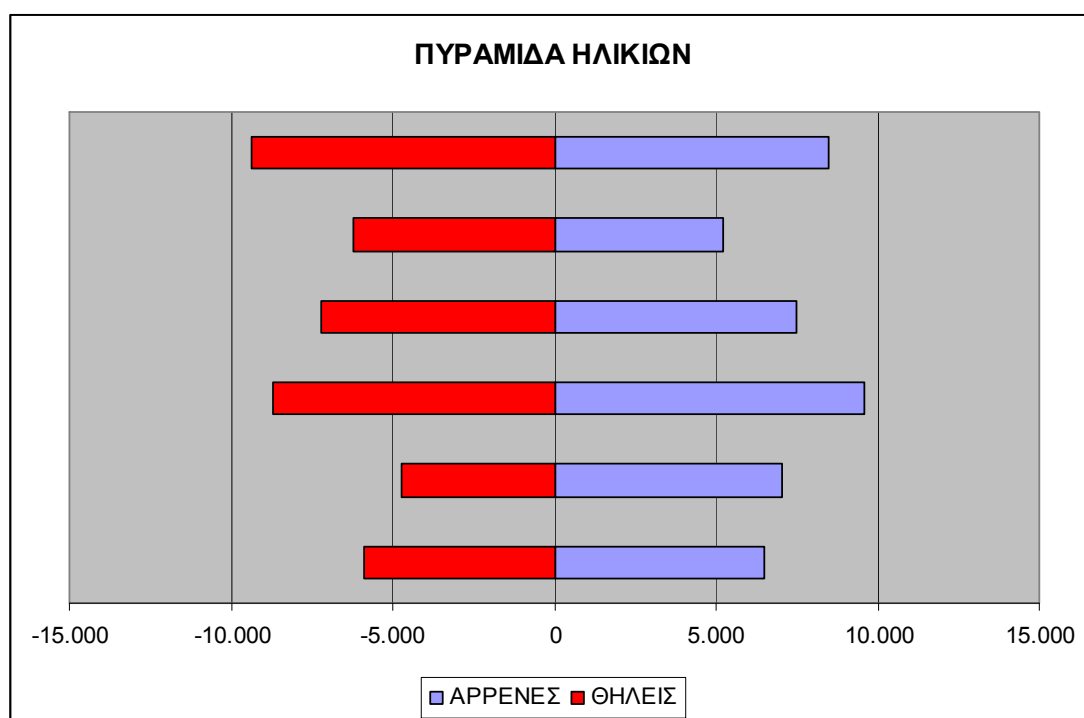
Αναλυτικότερη εξέταση αναδεικνύει πως οι δήμοι που περιέχουν σχετικά μεγάλα δημοτικά διαμερίσματα, όπως οι δήμοι Γαλλικού, Πικρολίμνης και Πολυκάστρου παρουσιάζουν μεγαλύτερο δείκτη πυκνότητας πληθυσμού σε σχέση με το σύνολο του νομού. Επίσης, οι δήμοι που είναι ορεινοί ή περιλαμβάνουν ορεινά δημοτικά διαμερίσματα, όπως ο δήμος Κρουσσών και Γουμένισσας, καθώς και η κοινότητα Λιβαδίων, παρουσιάζουν πυκνότητα πληθυσμού σημαντικά μικρότερη σε σχέση με το σύνολο της περιοχής μελέτης.

Παράλληλα, ο μόνιμος πληθυσμός του Νομού Κιλκίς αποτελεί το 3,58% του μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας της Μακεδονίας και η επιφάνεια που καλύπτει ο Νομός του Κιλκίς είναι 7,37% με εσωτερικά ύδατα και 7,40 χωρίς εσωτερικά ύδατα της Περιφέρειας.

3.3. ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Η κατά ηλικία σύνθεση ή η ηλικιακή διάρθρωση, αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της δομής του πληθυσμού και κατέχει σημαντικό ρόλο στην ανάλυση των στοιχείων του πληθυσμιακού δυναμικού τόσο για μια μικρή περιοχή όσο και για το σύνολο του πληθυσμού μιας χώρας.

Διάγραμμα 3.2. Πυραμίδα ηλικιών του πληθυσμού κατά την απογραφή του 2001

Πηγή : Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ(2001)

Η πυραμίδα του πληθυσμού δίνει την κατανομή κατά φύλο και ηλικία και, ανάλογα με το σχήμα το οποίο παίρνει, είναι δυνατό να εκτιμηθεί η δημογραφική προοπτική της περιοχής.

Σημειώνεται ότι τα στοιχεία των κλάσεων ηλικιών που αναγράφονται στην πυραμίδα είναι ανά 14 χρόνια και ότι οι εσοχές φανερώνουν μικρότερο εύρος κλάσης ηλικιών.

Μπορούμε να πούμε ότι η πυραμίδα της περιοχής εμφανίζεται με σχετικά μικρή βάση και μεγαλύτερη διόγκωση στη μέση. Θα μπορούσαμε να την χαρακτηρίσουμε «περιορισμένη» δηλαδή μια πυραμίδα που χαρακτηρίζει φθίνοντες πληθυσμούς, στους οποίους δεν διαφαίνεται τάση αντικατάστασης των μεγαλύτερων ηλικιών από τις μικρότερες.

Η κατανομή του πληθυσμού σε τρεις κατηγορίες : παιδικός (0-14), ενεργός (15-64) και γεροντικός (65 και άνω) επιτρέπει τον υπολογισμό ορισμένων δεικτών σημαντικών για την ανάλυση και περιγραφή της δημογραφικής κατάστασης στην περιοχή: τον δείκτη εξάρτησης και τον δείκτη γήρανσης.

Πίνακας 3.4. Δημογραφικοί δείκτες

	Δείκτης εξάρτησης	Δείκτης γήρανσης	Κατά φύλο σύνθεση
ΝΟΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ	0,53	144,2	95,07
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΟΣ	0,31	110	102

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ(2001)

Ο δείκτης εξάρτησης¹ αποκαλύπτει την αναλογία των ατόμων που για δημογραφικούς λόγους (λόγω ηλικίας) είναι εξαρτώμενα από άτομα τα οποία πρέπει να τα συντηρήσουν με την δραστηριότητά τους. Με άλλα λόγια δείχνει πόσα παιδιά και γέροι (συντηρούμενος πληθυσμός) αντιστοιχούν σε 100 άτομα ενεργού πληθυσμού.

Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης τόσο μεγαλύτερο είναι το βάρος που έχει να αντιμετωπίσει ο ενεργός πληθυσμός για τη συντήρηση του εξαρτώμενου πληθυσμού, γεγονός που περιορίζει τις δυνατότητες αποταμίευσης και

¹
$$\Delta \varepsilon = \frac{\text{πληθ} \cdot (0 - 14) \text{ ετών} + \text{πληθ} \cdot 65 \text{ ετών} \cdot \text{και} \cdot \text{άνω}}{\text{πληθ} \cdot 15 - 64 \text{ ετών}}$$

επένδυσης. Κατά συνέπεια ο υψηλός δείκτης εξάρτησης θεωρείται ένδειξη μη ικανοποιητικής προοπτικής οικονομικής ανάπτυξης μιας περιοχής.

Ο νομός Κιλκίς βρίσκεται σε χειρότερη θέση σε σχέση με το σύνολο της χώρας. Βρίσκεται στο επίπεδο του 53% δηλαδή στους 100 εργαζόμενους αντιστοιχούν 53 συντηρούμενοι, κάτι που δείχνει πως υπάρχει επαρκής αριθμός εργαζομένων, ο οποίος να μπορεί να ενεργοποιηθεί σε διάφορες αναπτυξιακές δραστηριότητες και να συντηρήσει τον υπόλοιπο πληθυσμό.

Ο δείκτης γήρανσης² του πληθυσμού επιτρέπει την αποσαφήνιση του επιπέδου γήρανσης στο οποίο έχει φτάσει ο πληθυσμός. Μας δίνει το ποσοστό που αντιπροσωπεύει ο γεροντικός πληθυσμός (άνω των 65 ετών) σε σχέση με τον παιδικό πληθυσμό (0-14 ετών). Όσο μεγαλύτερες είναι οι τιμές του δείκτη τόσο υψηλότερο επίπεδο γήρανσης παρουσιάζει η περιοχή. Ο δείκτης γήρανσης αν και αποτελεί έναν από τους σημαντικούς δημογραφικούς δείκτες δεν είναι σε θέση να περιγράψει ξεκάθαρα την μελλοντική πληθυσμιακή δομή της περιοχής.

Όσον αφορά στο δείκτη γήρανσης η περιοχή διαφοροποιείται σημαντικά από το σύνολο της Ελλάδας. Εμφανίζει μεγαλύτερο δείκτη (144,2), γεγονός που οφείλεται στο μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού 65 και άνω σε σχέση με το σύνολο του νομού και το σύνολο της χώρας.

Παράλληλα, στην απογραφή του 2001, όσον αφορά στην κατά φύλο σύνθεση, διαπιστώνεται ότι δεν υπάρχει σημαντική αριθμητική υπεροχή κάποιου από τα δυο φύλα. Υπολογίζοντας τον δείκτη αναλογίας φύλων³ ο οποίος δείχνει πόσες γυναίκες αντιστοιχούν σε 100 άντρες, διαπιστώνουμε ότι στο νομό Κιλκίς, στον έναν άντρα αντιστοιχεί 0,95 γυναίκες, δηλαδή σχεδόν μια γυναίκα.

---

² $\text{Δείκτης γήρανσης} = \frac{\text{Πληθυσμός } > 65 \text{ ετών και άνω}}{\text{Πληθυσμός } (0-14) \text{ ετών}} \times 100$

³ $\text{Δείκτης αναλογίας φύλων} = \frac{\text{Αριθμός θηλέων}}{\text{Αριθμός αρρένων}} \times 100$

Πίνακας 3.5. Σύθεση του πληθυσμού κατά φύλο (2001).

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ	% (βάση συνόλου νομού)	ΑΡΡΕΝΕΣ	% (βάση συνόλου Δήμου)	ΘΥΛΕΙΣ	% (βάση συνόλου Δήμου)
ΔΗΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ	24.874	28,8%	12.571	50,5%	12.303	49,5%
ΔΗΜΟΣ ΑΞΙΟΥΠΟΛΗΣ	6.320	7,3%	3.220	50,9%	3.100	49,1%
ΔΗΜΟΣ ΓΑΛΛΙΚΟΥ	7.095	8,2%	3.640	51,3%	3.455	48,7%
ΔΗΜΟΣ ΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑΣ	6.677	7,7%	3.473	52,0%	3.204	48,0%
ΔΗΜΟΣ ΔΟΪΡΑΝΗΣ	2.000	2,3%	1.051	52,6%	949	47,5%
ΔΗΜΟΣ ΕΥΡΩΠΟΥ	5.971	6,9%	3.037	50,9%	2.934	49,1%
ΔΗΜΟΣ ΚΡΟΥΣΣΩΝ	6.319	7,3%	3.172	50,2%	3.147	49,8%
ΔΗΜΟΣ ΜΟΥΡΙΩΝ	3.206	3,7%	1.601	49,9%	1.605	50,1%
ΔΗΜΟΣ ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗΣ	7.019	8,1%	3.615	51,5%	3.404	48,5%
ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟΥ	12.299	14,2%	6.615	53,8%	5.684	46,2%
ΔΗΜΟΣ ΧΕΡΣΟΥ	4.237	4,9%	2.080	49,1%	2.157	50,9%
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΛΙΒΑΔΙΩΝ	407	0,5%	227	55,8%	180	44,2%
ΣΥΝΟΛΟ Ν.ΚΙΛΚΙΣ	86.424	100%	44.302	51,3%	42.122	48,7%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ (2001)

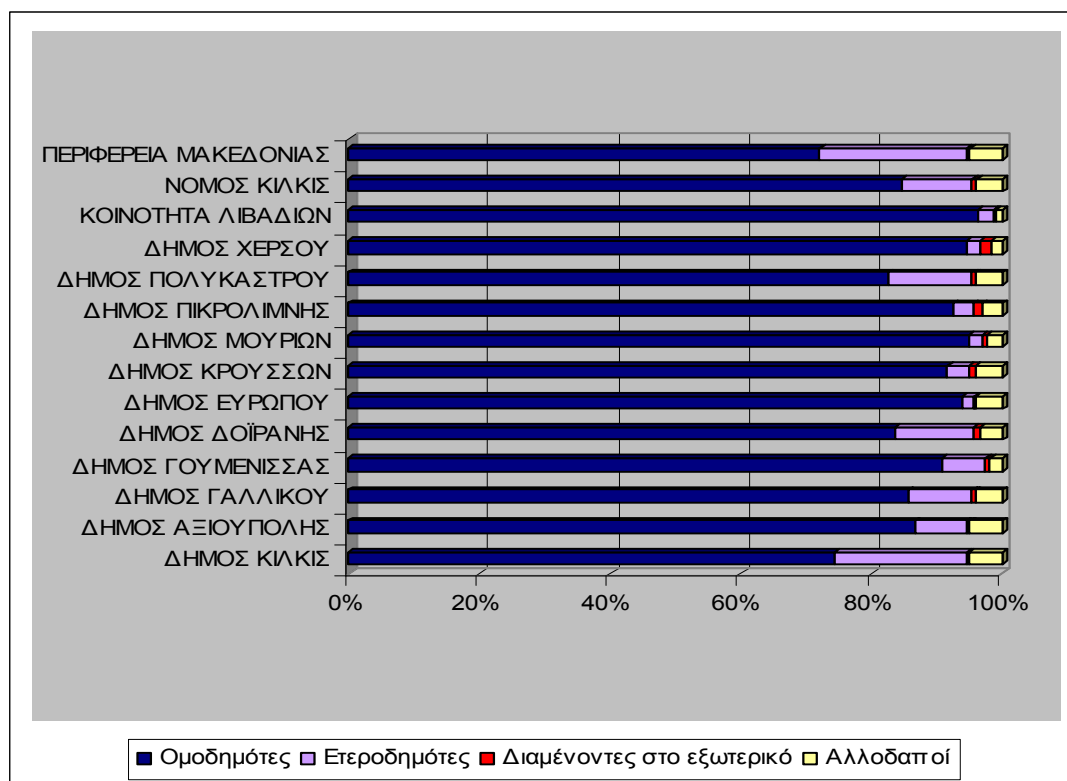
Ο παραπάνω πίνακας παρουσιάζει τη σύνθεση του πληθυσμού κατά φύλο σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ του 2001 και τα ποσοστά τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών ανά Δήμο. Παρατηρώντας τα στοιχεία για κάθε Δήμο, αλλά και στο σύνολο του νομού διαπιστώνουμε την μικρή υπεροχή του ανδρικού φύλου έναντι του γυναικείου. Από τους δώδεκα Δήμους και Κοινότητες μόνο στους δύο Δήμους Μουρίων και Χέρσου το ποσοστό του ανδρικού φύλου είναι ελάχιστα μικρότερο.

3.4. ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001 της ΕΣΥΕ εξετάζουμε τη διαμονή του νόμιμου πληθυσμού στο δήμο ή την κοινότητα που είναι δημότες, σε άλλους δήμους και κοινότητες, αλλά και στο εξωτερικό, πόσοι είναι ετεροδημότες καθώς και αλλοδαποί.

Με τον τρόπο αυτό ελέγχουμε σε ένα ποσοστό τόσο την εσωτερική μετανάστευση, όσο και την εξωτερική του πληθυσμού του νομού Κιλκίς, καθώς στις απογραφές παρατηρείται μετακίνηση του πληθυσμού από τα αστικά κέντρα στην περιφέρεια. Επίσης, καταγράφεται και ο αριθμός των αλλοδαπών που διαμένουν στο νομό και αναλυτικότερα σε κάθε δήμο.

Διάγραμμα 3.3. Σύθεση του πληθυσμού ανάλογα με τον τόπο διαμονής

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ (2001)

Στο δήμο Κιλκίς όπου το σύνολο του πληθυσμού είναι μεγαλύτερο από τους άλλους δήμους, το ποσοστό του πληθυσμού που διαμένει στο δήμο ή την κοινότητα του είναι το μικρότερο σε σχέση με τους άλλους Δήμους αγγίζοντας το 75%. Το 20% του πληθυσμού της πόλης του Κιλκίς είναι ετεροδημότες, γεγονός που αποδεικνύει την μετακίνηση πληθυσμού εντός του Νομού και το 0,5% στο εξωτερικό. Παράλληλα, οι αλλοδαποί που διαμένουν στο δήμο Κιλκίς ανέρχονται σε 5%, όπως και στο Δήμο Αξιούπολης αλλά και στο σύνολο της Περιφέρειας Μακεδονίας.

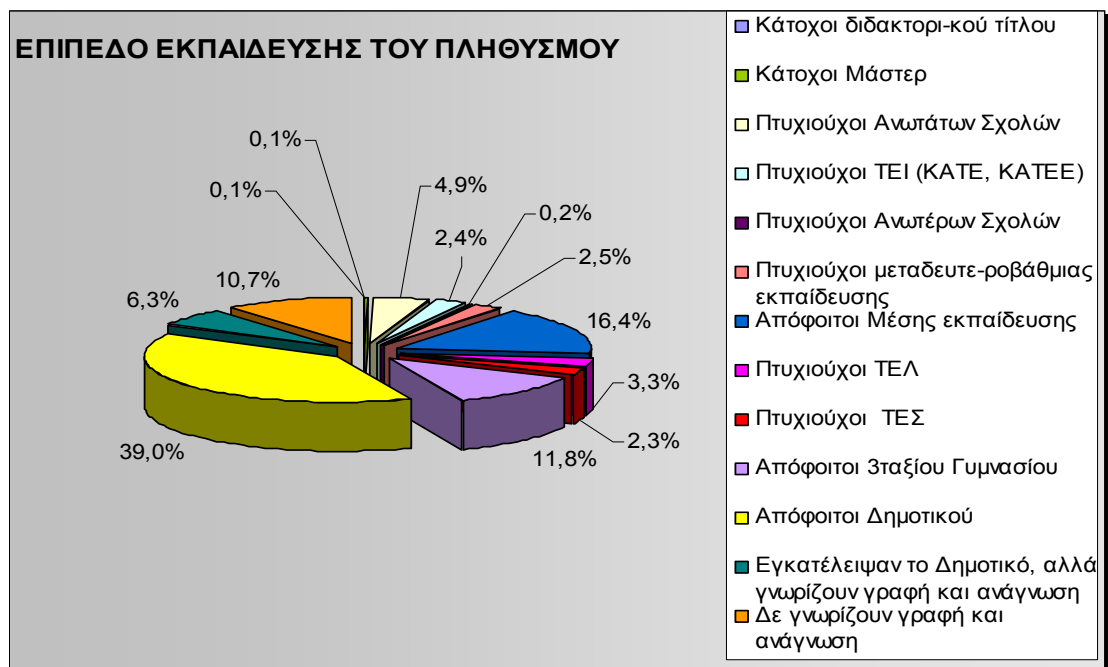
Οι δήμοι που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι ο δήμος Δοϊράνης, Κρουσσών, Πικρολίμνης και Χέρσου, όπου σχεδόν το 1,5% του πληθυσμού τους κατοικεί στο εξωτερικό, αλλά και τα ποσοστά των αλλοδαπών που διαμένουν σε αυτούς φτάνουν το 3% - 4%. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά τα ποσοστά για κάθε Δήμο, το σύνολο του Νομού και της Περιφέρειας.

3.5. ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ένα από κοινωνικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού είναι και το επίπεδο εκπαίδευσης.

Στα παρακάτω σχήμα και πίνακα παρουσιάζονται στοιχεία για το επίπεδο εκπαίδευσης των ατόμων άνω των 10 ετών κατά φύλο, ταξινομημένος με κριτήριο το επίπεδο εκπαίδευσης σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής της ΕΣΥΕ του έτους 2001.

Διάγραμμα 3.4. Επίπεδο εκπαίδευσης πληθυσμού του Νομού Κιλκίς

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ(2001)

Αναλύοντας τα στοιχεία του πίνακα, οι απόφοιτοι δημοτικού κατέχουν το μεγαλύτερο ποσοστό 39% και ακολουθούν οι απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης με ποσοστό 16,4%. Το ποσοστό των ατόμων που δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση είναι επίσης υψηλό και ανέρχεται σε 10,7% και σε 11,8% οι απόφοιτοι 3τάξιου Γυμνασίου. Οι πτυχιούχοι ανωτάτων σχολών στο σύνολο της περιοχής είναι το 4,9% ποσοστό ιδιαίτερα χαμηλό, όπως και των κατόχων Μεταπτυχιακού και Διδακτορικού τίτλου 0,1% αντίστοιχα.

Πίνακας 3.6. Πληθυσμός ηλικίας 10 ετών και άνω κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης.

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΑΡΡΕΝΕΣ	ΘΗΛΕΙΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	%
Κάτοχοι διδακτορικού τίτλου	38	16	54	0,1%
Κάτοχοι Μάστερ	77	23	100	0,1%
Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	2.231	1.603	3.834	4,9%
Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ)	930	987	1.917	2,4%
Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολών	109	22	131	0,2%
Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	963	968	1.931	2,5%
Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	6.665	6.192	12.857	16,4%
Πτυχιούχοι ΤΕΛ	1.737	823	2.560	3,3%
Πτυχιούχοι ΤΕΣ	1.532	283	1.815	2,3%
Απόφοιτοι 3ταξίου Γυμνασίου	5.258	4.011	9.269	11,8%
Απόφοιτοι Δημοτικού	15.298	15.301	30.599	39%
Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	3.423	5.007	8.430	6,3%
Δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	939	2.221	3.160	10,7%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ(2001)

3.6. Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Η επαγγελματική κατάρτιση συνίσταται στον εκσυγχρονισμό των δεξιοτήτων των ανέργων, αλλά και των εργαζομένων. Αποτέλεσμα είναι η πιο εύκολη προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες οργάνωσης της εργασίας και στις νέες τεχνολογίες. Με τον τρόπο αυτό, βελτιώνονται τα επαγγελματικά προσόντα τους και δημιουργούνται νέες θέσεις απασχόλησης, προσαρμοσμένες στις ολοένα και αυξανόμενες – σε ποιότητα και εξειδίκευση – ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας χρηματοδοτούνται οι παρακάτω κατηγορίες επαγγελματικής κατάρτισης :

- > Επαγγελματική Κατάρτιση για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των ανέργων.
- > Καταρτίσεις στα Ολοκληρωμένα Προγράμματα. (Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Αστικής Ανάπτυξης, Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης, Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου)

Στην Περιφέρειά Κεντρικής Μακεδονίας υπάρχουν 91 δομές (ΚΕΚ και παραρτήματα). Συγκεκριμένα στο Νομό Κιλκίς υπάρχουν 3 Κ.Ε.Κ με έδρα το Κιλκίς και 3 παραρτήματα, συνολικά δηλαδή 6. Μέχρι σήμερα, έχουν ολοκληρωθεί στο Νομό Κιλκίς 11 προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης για 132 ανέργους.

Όσον αφορά την πληροφόρηση – ενημέρωση του αγροτικού πληθυσμού της περιοχής πάνω σε θέματα γεωργίας- κτηνοτροφίας και αγροτικής οικιακής οικονομίας, αγροτικής πολιτικής, νέων καλλιεργειών, διάδοσης καινοτομιών κλπ κύρια υπεύθυνο είναι το Υπουργείο Γεωργίας και ειδικότερα το Τμήμα Γεωργικών Εφαρμογών με τη λειτουργία των Κέντρων Επαγγελματικής Γεωργικής Εκπαίδευσης (ΚΕΓΕ). Τα τελευταία υπάγονται πλέον στον Οργανισμό Γεωργικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Γεωργίας «ΔΗΜΗΤΡΑ».

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικά το αντικείμενο εκπαίδευσης και ο αριθμός εργαζομένων που πραγματοποιήθηκαν από το ΚΕΓΕ, ΟΓΕΕΚΑ «ΔΗΜΗΤΡΑ» του νομού Κιλκίς κατά τη χρονική περίοδο 1994 - 2004.

Πίνακας 3.7. Εκπαιδεύσεις που πραγματοποιήθηκαν από ΚΕΓΕ, ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ

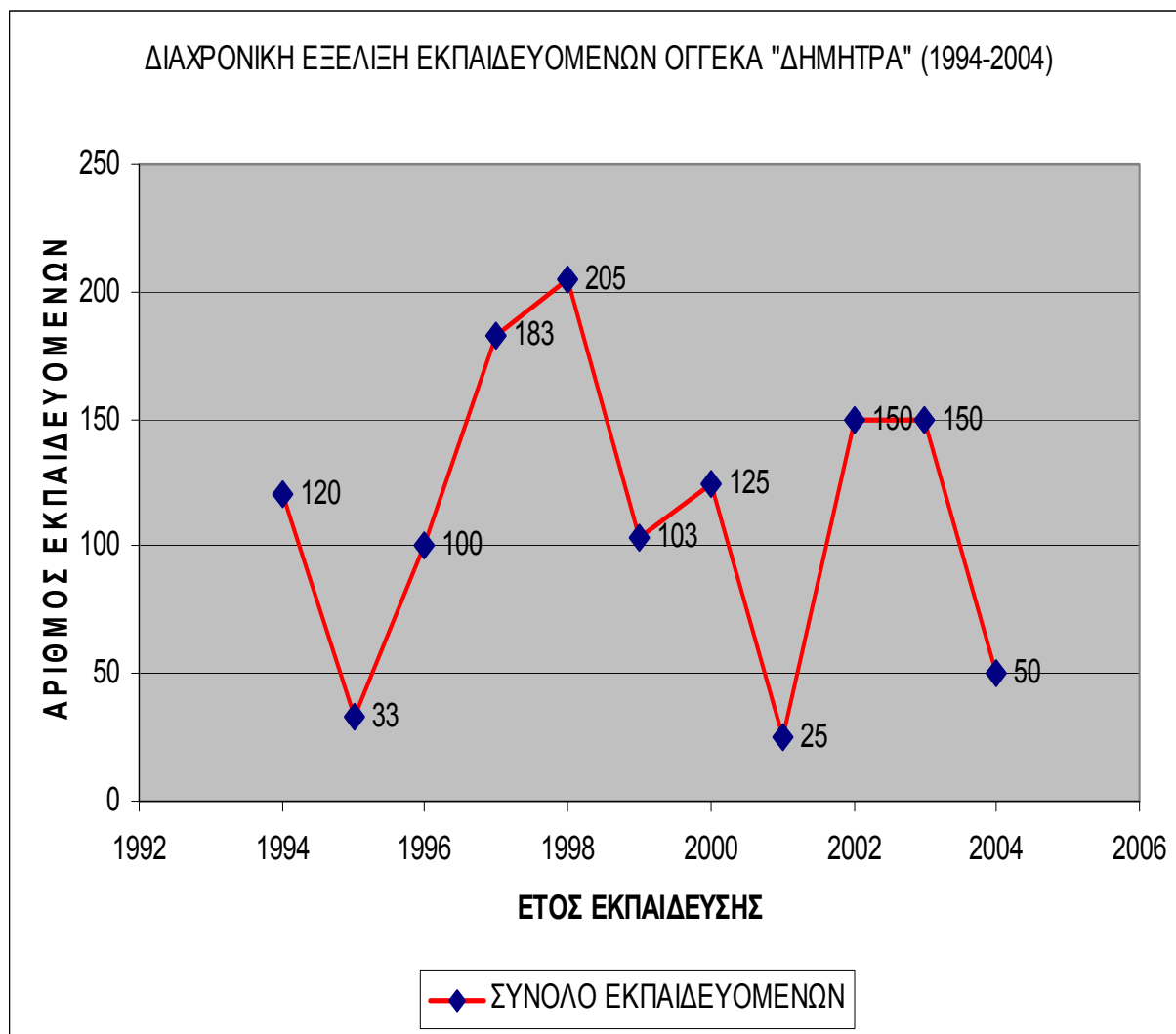
ΕΤΟΣ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ
1994	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	47	120
	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	24	
	ΚΟΠΤΙΚΗ ΡΑΠΤΙΚΗ	17	
	ΦΥΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	32	
1995	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	33	33
1996	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	40	100
	ΒΟΟΤΡΟΦΙΑ	60	
1997	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	60	183
	ΒΟΟΤΡΟΦΙΑ	25	
	ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΑ	58	
	ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ	40	
1998	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	70	205
	ΒΟΟΤΡΟΦΙΑ	75	
	ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ	35	
	ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΥΠΑΙΘΡΟΥ	25	
1999	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	78	103
	ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΟΤΡΟΦΙΑ	25	
2000	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ		125
	ΒΟΟΤΡΟΦΙΑ	50	
	ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	25	
	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΒΑΜΒΑΚΙΟΥ	25	

2001	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	25	25
2002	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	125	150
	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ	25	
2003	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	125	150
	ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ	25	
2004	ΦΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	25	50
	ΖΩΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	25	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ			1.244

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΟΓΕΕΚΑ «ΔΗΜΗΤΡΑ»

Παρατηρώντας τα στοιχεία του πίνακα, διαπιστώνουμε ότι κατά τη διάρκεια των δέκα ετών από το 1994 μέχρι το 2004 το σύνολο των εκπαιδευομένων στο ΚΕΓΕ-ΟΓΕΕΚΑ «ΔΗΜΗΤΡΑ» στο νομό Κιλκίς είναι 1.244 άτομα, αριθμός όχι ιδιαίτερα υψηλός για μια περιοχή αγροτική. Ιδιαίτερα τα έτη 1995, 2001 και το 2004 ο αριθμός των εκπαιδευομένων είναι πολύ χαμηλός 33, 25 και 50 άτομα αντίστοιχα και το αντικείμενο της εκπαίδευσης περιορίζεται σε αυτό της φυτικής παραγωγής. Το διάγραμμα της διαχρονικής εξέλιξης παρουσιάζει εμφανέστερα τις μεταβολές στον αριθμό των εκπαιδευομένων ανά έτος και ειδικότερα στα έτη 1955, 2001 και 2004.

Διάγραμμα 3.5. Διαχρονική εξέλιξη εκπαιδευομένων στο ΚΕΓΕ –ΟΓΕΕΚΑ «ΔΗΜΗΤΡΑ» (1994-2004)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΟΓΕΕΚΑ «ΔΗΜΗΤΡΑ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η παγκοσμιοποιημένη αγροτική οικονομία, σε συνδυασμό με την νέα Κ.Α.Π. διαμορφώνουν μια νέα αγροτική κατάσταση στη Ελλάδα, στην οποία καλούμαστε να προσαρμοστούμε με ρυθμούς πραγματικά ιλιγγιώδεις για τα Ελληνικά δεδομένα. Οι αλλαγές που θα προκύψουν στον κτηνοτροφικό τομέα, οδηγούν μαθηματικά στην αναδιοργάνωση εκμεταλλεύσεων και στροφή του προσανατολισμού των κτηνοτρόφων προς νέες εκτροφές.

Σκοπός της παρακάτω έρευνας είναι διάγνωση της υφιστάμενης κατάστασης, αλλά και η διερεύνηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης της ζωικής παραγωγής και της εγκατάστασης κτηνοτροφικών μονάδων στην περιοχή του ν. Κιλκίς.

Η έρευνα έγινε στο σύνολο του νομού Κιλκίς όπου και διαχωρίστηκε σε τέσσερα γεωγραφικά διαμερίσματα όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα 4.1 (Παΐκου, Λεκάνη Αξιού, Λίμνη Δοϊράνη, Κρούσσων) σε συνεργασία με την εταιρία Ανάπτυξης – Συμβούλων Ergoplanning Ε.Π.Ε. στα πλαίσια της πρακτικής μου άσκησης σε αυτή, κατά την περίοδο Μάιο – Νοέμβριο του 2009. Ο συνολικός αριθμός των κτηνοτρόφων που συμμετείχαν ήταν 127.

Πίνακας 4.1: Γεωγραφικές ενότητες του νομού Κιλκίς όπου πραγματοποιήθηκε η έρευνα

A/A	Γεωγραφική Ενότητα
1	ΠΑΪΚΟΥ
2	ΛΕΚΑΝΗ ΑΞΙΟΥ
3	ΛΙΜΝΗ ΔΟΪΡΑΝΗ
4	ΚΡΟΥΣΣΩΝ

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων έρευνας

Οι συζητήσεις με τους παραγωγούς-κτηνοτρόφους πραγματοποιήθηκαν ώστε να επιλεχθούν από ένα μεγάλο αριθμό πιθανών ερωτήσεων οι πλέον κατάλληλες για την απόκτηση των ζητούμενων πληροφοριών σχετικά με την στάση των κτηνοτρόφων για τις μεταβολές της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

Σ' όλες τις συνεντεύξεις χρησιμοποιήθηκε το ίδιο απλό ερωτηματολόγιο (βλέπε παράρτημα) τα αποτελέσματα της έρευνας θεωρήθηκαν σημαντικά για την καλύτερη κατανόηση της στάσης των κτηνοτρόφων απέναντι στις προκαλούμενες μεταβολές που προκύπτουν από τη νέα ΚΑΠ.

4.1 Το ερωτηματολόγιο της έρευνας

Για τις συνεντεύξεις στις ομάδες κτηνοτρόφων συντάχθηκε ειδικό ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο αυτό, αναφέρεται σε θέματα αγροτικής ανάπτυξης και διάρθρωσης των εκμεταλλεύσεων των παραγωγών.

Οι 60 γενικές ερωτήσεις που περιλαμβάνει το ερωτηματολόγιο, ομαδοποιήθηκαν στις εξής πέντε κατηγορίες:

1. Τεχνικά στοιχεία εκμετάλλευσης

Οι κτηνοτρόφοι ρωτήθηκαν για τα χαρακτηριστικά των εκμεταλλεύσεων τους και ειδικότερα για το χώρο λειτουργίας, την έκταση, την κατεύθυνση παραγωγής, τους αξιοποιούμενους κλάδους, τον αριθμό των απασχολούμενων, τις υπάρχουσες υποδομές και τις μεθόδους παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων.

2. Κτηνοτροφία

Οι κτηνοτρόφοι κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτήσεις που αφορούσαν τους κλάδους της κτηνοτροφίας που αναπτύσσονται στην περιοχή, τις μεθόδους εκτροφών, τις υπάρχουσες υποδομές, τα κυριότερα προβλήματα λειτουργίας και ορισμένες θέσεις σχετικές με την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας.

3. Διαδοχή - έξοδος από κτηνοτροφία

Οι ερωτήσεις στρέφονται γύρω από τις θέσεις των κτηνοτρόφων σχετικά με την διαδοχή των εκμεταλλεύσεων τους καθώς και με την προοπτική εξόδου από το κλάδο της κτηνοτροφίας.

4. Πηγές πληροφόρησης - ενημέρωσης

Οι ερωτήσεις της ενότητας αυτής αφορούν τις απόψεις των κτηνοτρόφων σχετικά με τις πηγές πληροφόρησης - ενημέρωσης και το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η ενότητα περιλαμβάνει τόσο άμεσες ερωτήσεις όσο και ερωτήσεις στάσεων.

5. Ερωτήσεις δημογραφικού ενδιαφέροντος

Συγκεντρώθηκαν στοιχεία σχετικά με το φύλο, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, τη σύνθεση του νοικοκυριού, την εκπαίδευση, την καταγωγή, την επαγγελματική ιδιότητα του ερωτώμενου και το συνολικό μηνιαίο καθαρό εισόδημα του νοικοκυριού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1. ΥΠΑΡΞΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

Σύμφωνα με τον Πίνακα 5.1, στην ερώτηση για την ύπαρξη κτηνοτρόφων στην περιοχή, σε δείγμα 127 ερωτηθέντων 126, ποσοστό 99,2%, απάντησαν πως υπάρχουν, ενώ 1 (0,8%) πως όχι.

Πίνακας 5.1. Ύπαρξη κτηνοτρόφων στην περιοχή

Ύπαρξη κτηνοτρόφων στην περιοχή	Ερωτηθέντες	
	Αριθμός	%
Ναι	126	99,2
Όχι	1	0,8
Σύνολο	127	100

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων έρευνας

Σύμφωνα με τον Πίνακα 5.2, στην ερώτηση για την ύπαρξη περισσότερων ή λιγότερων κτηνοτρόφων στην περιοχή στο παρελθόν, σε δείγμα 127 ερωτηθέντων 120, ποσοστό 94,5%, απάντησαν πως υπήρχαν περισσότεροι, ενώ 7 (5,5%) πως υπήρχαν λιγότεροι.

Πίνακας 5.2. Σύγκριση ύπαρξης κτηνοτρόφων στην περιοχή στο παρελθόν σε σχέση με το παρόν

Σύγκριση ύπαρξης κτηνοτρόφων στην περιοχή στο παρελθόν σε σχέση με το παρόν	Ερωτηθέντες	
	Αριθμός	%
Περισσότεροι	120	94,5
Λιγότεροι	7	5,5
Σύνολο	127	100

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων έρευνας

5.2. ΕΚΤΡΟΦΕΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Στην συνέχεια διερευνάται η κατανομή των κτηνοτρόφων με βάση τους κλάδους ζωικής παραγωγής που αξιοποιούν. Όπως προκύπτει από την ανάλυση των απαντήσεων, σε δείγμα 127 ερωτηματολογίων ποσοστό 78,8% απάντησε πως ασχολούνται με αγελάδες γαλακτοπαραγωγής, 63,8% με αιγοπρόβατα γαλακτοπαραγωγής, 0% με Χοίρους, 3,2% με πτηνοτροφία, 3,2% με αγελάδες, μόσχοι πάχυνσης, 0% αιγοπρόβατα κρεοπαραγωγής, 0% με κουνέλια και τέλος 4,8% με κάτι άλλο.

Πίνακας 5.3. Εκτροφές βιολογικής κτηνοτροφίας περιοχής

Εκτροφές βιολογικής κτηνοτροφίας περιοχής	Ερωτηθέντες		Ερωτηθέντες	
	Αριθμός		%	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής	100	27	78,8	21,2
Αιγοπρόβατα γαλακτοπαραγωγής	81	46	63,8	36,2
Χοίρους	0	127	0	100
Πτηνοτροφία	4	123	3,2	96,8
Αγελάδες, μόσχοι πάχυνσης	4	123	3,2	96,8
Αιγοπρόβατα κρεοπαραγωγής	0	127	0	100
Κουνέλια	0	127	0	100
Άλλα	6	121	4,8	95,2
Δείγμα: 127				

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων έρευνας

Ύπαρξη κτηνοτρόφων στην περιοχή που ασχολούνται με τη βιολογική κτηνοτροφία

Ακολούθως, διερευνήθηκε η ύπαρξη κτηνοτρόφων στην περιοχή που γνωρίζουν την διαδικασία βιολογικής εκτροφής ζώων. Όπως προέκυψε από την ανάλυση των απαντήσεων, σε δείγμα 127 ερωτηθέντων 54, ποσοστό 42,5%, απάντησαν πως υπάρχουν, ενώ 73 (57,5%) πως όχι.

Πίνακας 5.4. Ύπαρξη κτηνοτρόφων στην περιοχή που ασχολούνται με την βιολογική κτηνοτροφία

Ύπαρξη κτηνοτρόφων στην περιοχή που ασχολούνται με την βιολογική κτηνοτροφία	Ερωτηθέντες	
	Αριθμός	%
Ναι	54	42,5
Όχι	73	57,5
Σύνολο	127	100

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων έρευνας

Σε ότι αφορά τους κλάδους ζωικής παραγωγής που εφαρμόζουν τις μεθόδους βιολογικής εκτροφής, είναι ξεκάθαρο ότι αυτή περιλαμβάνει κυρίως την αιγοπροβατοτροφία, τις αγελάδες βοσκής και τους χοίρους ελευθέρως βοσκής.

5.3. ΛΟΓΟΙ ΕΝΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΜΕ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Σχετικά με τις προϋποθέσεις με βάσει τις οποίες οι κτηνοτρόφοι υιοθετούν την βιολογική εκτροφή των ζώων, σε δείγμα 127 ερωτηματολογίων ποσοστό 51,2% απάντησε πως ασχολούνται με την βιολογική κτηνοτροφία λόγω καλύτερων προοπτικών, 24,4% λόγω καλύτερου εισοδήματος, 33,9% λόγω μεγάλης επιδότησης, 21,3% για περιβαλλοντικούς και οικολογικούς λόγους.

Πίνακας 5.5. Λόγοι ενασχόλησης με βιολογική κτηνοτροφία

Λόγοι ενασχόλησης με βιολογική κτηνοτροφία	Ερωτηθέντες		Ερωτηθέντες	
	Αριθμός		%	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Καλύτερες προοπτικές	65	62	51,2	48,8
Καλύτερο εισόδημα	31	96	24,4	75,6
Μεγάλη επιδότηση	43	84	33,9	66,1
Περιβαλλοντικοί οικολογικοί λόγοι	27	100	21,3	78,7
Δείγμα:127				

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων έρευνας

5.4. ΥΠΑΡΞΗ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

Παρακάτω, εξετάζεται η ύπαρξη σύγχρονων κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων στην περιοχή. Σε δείγμα 127 ερωτηθέντων 11, ποσοστό 8,7%, απάντησαν πως είναι στο σύνολο τους, 51 (40,2%) πως υπάρχουν πολύ λίγες, 44 (34,6%) πως υπάρχουν αρκετές, ενώ 21 (16,5%) πως δεν υπάρχουν καθόλου.

Πίνακας 5.6. Ύπαρξη σύγχρονων κτηνοτρόφων εγκαταστάσεων στην περιοχή

Ύπαρξη σύγχρονων κτηνοτρόφων εγκαταστάσεων στην περιοχή	Ερωτηθέντες	
	Αριθμός	%
Στο σύνολό τους	11	8,7
Πολύ λίγες	51	40,2

Αρκετές	44	34,6
Καθόλου	21	16,5
Σύνολο	127	100

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων έρευνας

Ύπαρξη κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων στην περιοχή που έγιναν με την βοήθεια προγραμμάτων επιδότησης

Σε συνέχεια του παραπάνω θέματος σχετικά με τις εγκαταστάσεις των κτηνοτρόφων, διερευνάται η δημιουργία εγκαταστάσεων και υποδομών με τη βοήθεια προγραμμάτων επιδότησης. Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις του δείγματος, σε δείγμα 127 ερωτηθέντων 9, ποσοστό 7,1%, απάντησαν πως είναι στο σύνολο τους, 35 (27,6%) πως υπάρχουν πολύ λίγες, 49(38,6%) πως υπάρχουν αρκετές, ενώ 34 (26,8%) πως δεν υπάρχουν καθόλου.

Πίνακας 5.7. Ύπαρξη κτηνοτρόφων εγκαταστάσεων στην περιοχή που έγιναν με την βοήθεια προγραμμάτων επιδότησης

Ύπαρξη κτηνοτρόφων εγκαταστάσεων στην περιοχή που έγιναν με την βοήθεια προγραμμάτων επιδότησης	Ερωτηθέντες	
	Αριθμός	%
Στο σύνολό τους	9	7,1
Πολύ λίγες	35	27,6
Αρκετές	49	38,6
Καθόλου	34	26,8
Σύνολο	127	100

5.5. ΥΠΑΡΞΗ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΜΕΝΩΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

Σύμφωνα με τον Πίνακα 5.8, στην ερώτηση για την ύπαρξη αδειοδοτημένων κτηνοτρόφων εγκαταστάσεων στην περιοχή, σε δείγμα 127 ερωτηθέντων 2, ποσοστό 1,6%, απάντησαν πως είναι στο σύνολο τους, 27 (21,3%) πως υπάρχουν πολύ λίγες, 26 (20,5%) πως υπάρχουν αρκετές, ενώ 72 (56,7%) πως δεν υπάρχουν καθόλου.

Πίνακας 5.8. Ύπαρξη αδειοδοτημένων κτηνοτρόφων εγκαταστάσεων στην περιοχή

Ύπαρξη αδειοδοτημένων κτηνοτρόφων εγκαταστάσεων στην περιοχή	Ερωτηθέντες	
	Αριθμός	%
Στο σύνολό τους	2	1,6
Πολύ λίγες	27	21,3
Αρκετές	26	20,5
Καθόλου	72	56,7
Σύνολο	127	100

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων έρευνας

5.6. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Σύμφωνα με τον Πίνακα 5.9, στην ερώτηση με τι κριτήρια επιλέγουν οι κτηνοτρόφοι της περιοχής το ζωικό κεφάλαιο, σε δείγμα 127 ερωτηματολογίων ποσοστό 57,5% απάντησε για την ικανοποιητική απόδοση των ζώων, 22% για την προσαρμοστικότητα στο τοπικό περιβάλλον, 38,6% για την ανθεκτικότητα στις ασθένειες, 17,3% για την ευκολία στους διάφορους χειρισμούς της παραγωγικής διαδικασίας, 0% για κανένα από τα παραπάνω και τέλος 46,5% για όλα τα παραπάνω.

Πίνακας 5.9. Λόγοι ενασχόλησης με βιολογική κτηνοτροφία

Λόγοι ενασχόλησης με βιολογική κτηνοτροφία	Ερωτηθέντες		Ερωτηθέντες	
	Αριθμός		%	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Την ικανοποιητική απόδοση των ζώων	73	54	57,5	42,5
Την προσαρμοστικότητα στο τοπικό περιβάλλον	28	99	22	78
Την ανθεκτικότητα στις ασθένειες	49	78	38,6	61,4
Την ευκολία στους διάφορους χειρισμούς της παραγωγικής διαδικασίας	22	105	17,3	82,7
Τίποτα από τα παραπάνω	0	127	0	100
Όλα τα παραπάνω	59	68	46,5	53,5
Δείγμα:127				

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων έρευνας

5.7. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα παραγωγής, όπως προκύπτει από την άποψη των παραγωγών, διαπιστώνεται ότι σε δείγμα 127 ερωτηματολογίων ποσοστό 28,3% γενετικοί, 51,2% διατροφικοί, 18,1% διαχειριστικοί, 24,4% παράγοντες της υγιεινής κατάστασης, 6,3% κανένα από τα παραπάνω και τέλος 44,1% όλα τα παραπάνω.

Πίνακας 5.10. Παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα παραγωγής

Παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα παραγωγής	Ερωτηθέντες		Ερωτηθέντες	
	Αριθμός		%	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Γενετικοί	36	91	28,3	71,7
Διατροφικοί	65	62	51,2	48,8
Διαχειριστικοί	23	104	18,1	81,9
Παράγοντες της υγιεινής κατάστασης	31	96	24,4	75,6
Τίποτα από τα παραπάνω	8	119	6,3	93,7
Όλα τα παραπάνω	56	71	44,1	55,9
Δείγμα:127				

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων έρευνας

5.8. ΒΑΣΗ ΣΙΤΗΡΕΣΙΟΥ

Στην ερώτηση για την ύπαρξη κτηνοτρόφων στην περιοχή, σε δείγμα 127 ερωτηθέντων 82, ποσοστό 64,6%, απάντησαν πως το σιτηρέσιο που επιλέγουν βασίζεται σε καλλιέργειες της περιοχής, ενώ 45 (35,4%) πως βασίζεται σε προτεινόμενες από τις εταιρίες πρώτες ύλες.

Πίνακας 5.11. Βάση σιτηρεσίου

Βάση σιτηρεσίου	Ερωτηθέντες	
	Αριθμός	%
σε καλλιέργειες της περιοχής	82	64,6
σε προτεινόμενες από τις εταιρίες πρώτες ύλες	45	35,4
Σύνολο	127	100

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων έρευνας

5.9. ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΩΝ

Σε ότι αφορά τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κτηνοτρόφοι, ποσοστό 64,6% του δείγματος θεωρούν το αυξημένο κόστος εισροών ως κύριο πρόβλημα, 7,1% την έλλειψη βοσκοτόπων μειωμένη βοσκοϊκανότητα, 4,7% τις καλλιέργειες της περιοχής, 18,9% τα χαμηλής παραγωγικότητας ζώα, 71,7% τον έντονο ανταγωνισμό προς τα ελληνικά προϊόντα, 12,6% τις προτεινόμενες από εταιρείες πρώτες ύλες, 3,1% το μικρό μέσο μέγεθος εκμεταλλεύσεων και 29,9 ελλείψεις υποδομών.

Πίνακας 5.12. Κύρια προβλήματα Ελλήνων κτηνοτρόφων

Κύρια προβλήματα Ελλήνων κτηνοτρόφων	Ερωτηθέντες		Ερωτηθέντες	
	Αριθμός		%	
	ΝΑΙ	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Αυξημένο κόστος εισροών	82	45	64,6	35,4
Έλλειψη βοσκοτόπων μειωμένη βοσκοικανότητα	9	118	7,1	92,9
Σε καλλιέργειες της περιοχής	6	121	4,7	95,3
Χαμηλής παραγωγικότητας ζώα	24	103	18,9	81,1
Έντονος ανταγωνισμός προς τα ελληνικά προϊόντα	91	36	71,7	28,3
Σε προτεινόμενες από εταιρείες πρώτες ύλες	16	111	12,6	87,4
Μικρό μέσο μέγεθος εκμεταλλεύσεων	4	123	3,1	96,9
Ελλείψεις υποδομών	38	89	29,9	70,1
Δείγμα:127				

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων έρευνας

5.10. ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ-ΓΝΩΜΕΣ

Στη συνέχεια του κεφαλαίου ζητήθηκε η άποψη των κτηνοτρόφων σχετικά με ορισμένα θέματα που αφορούν τα χαρακτηριστικά της κτηνοτροφίας και τις προβλεπόμενες αλλαγές από την εφαρμογή της Νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Στον πίνακα, αναφέρονται οι δηλώσεις, τα ποσοστά τους και οι μέσοι όροι για διάφορες προσωπικές γνώμες και απόψεις των παραγωγών.

Καταρχήν, διερευνήθηκαν οι προϋποθέσεις που πληρούνται για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας στο νομό Κιλκίς. Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις των παραγωγών το κλίμα της περιοχής ευνοεί την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας (Μ.Τ.=4,43) όπως και η διαμόρφωση του ανάγλυφου (Μ.Τ.=4,34). Επίσης διαπιστώνεται η ύπαρξη σημαντικού αριθμού βοσκοτόπων (Μ.Τ.=3,93) καθώς και ευχέρεια στην εύρεση ζωοτροφών (Μ.Τ.=3,15) ενώ με βάση τις εδαφοκλιματικές συνθήκες που επικρατούν ο προτεινόμενος τρόπος σταβλισμού των ζώων είναι ο ελεύθερος σταβλισμός σε ανοιχτά υπόστεγα (Μ.Τ.=3,89).

Στη συνέχεια, εξετάστηκαν τα χαρακτηριστικά λειτουργίας των υφιστάμενων κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων καθώς και τα σχετικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Οι περισσότερες μονάδες του νομού λειτουργούν με τον παραδοσιακό τρόπο και είναι οικογενειακής μορφής (Μ.Τ.=3,73) ενώ οι εργάτες που απασχολούνται στις εκμεταλλεύσεις δεν είναι αλλοδαποί (Μ.Τ.=3,87). Οι εγκαταστάσεις των υφιστάμενων κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων κρίνονται ως σύγχρονες που καλύπτουν τις προδιαγραφές ευζωίας και καλής υγιεινής των ζώων (Μ.Τ.=3,52) ενώ και ο εξοπλισμός κρίνεται σχετικά σύγχρονος (Μ.Τ.=3,34). Διαπιστώνεται η ανάγκη οργάνωσης των κτηνοτρόφων σε ενώσεις και οργανώσεις παραγωγών (Μ.Τ.=4,37). Σε ότι αφορά το ζωικό κεφάλαιο των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων στο νομό Κιλκίς, προκύπτει ότι οι εκτρεφόμενες φυλές ζώων είναι κυρίως ντόπιες (Μ.Τ.=3,76) με εξαίρεση το ζωικό κεφάλαιο των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής που είναι βελτιωμένα ζώα εξωτερικού. Η χρήση ντόπιων φυλών ζώων έχει ως αποτέλεσμα να εμφανίζονται σπάνια ασθένειες που οφείλονται στην προσαρμοστικότητα των ζώων (Μ.Τ.=3,68) ωστόσο λόγω των χαμηλών αποδόσεων προτείνεται η περαιτέρω ανάπτυξη προγραμμάτων γενετικής βελτίωσης των ζώων (Μ.Τ.=4,38).

Τέλος, διερευνώνται οι απόψεις των κτηνοτρόφων σχετικά με την πορεία και τις προοπτικές του κλάδου σε σχέση με τις προκαλούμενες αλλαγές από τη Νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική και τις διεθνείς εξελίξεις στον αγροτικό τομέα. Μεγάλο μέρος των παραγωγών συμφωνούν ότι ο κτηνοτροφικός τομέας πρέπει να φύγει από το μοντέλο της εκτατικής κτηνοτροφίας (Μ.Τ.=4,30) ενώ οι προκαλούμενες αλλαγές από την Νέα ΚΑΠ ευνοούν τις μικτές κτηνοτροφικές μονάδες με παραγωγούς που αξιοποιούν κλάδους φυτικής παραγωγής για την κάλυψη των απαιτούμενων ζωοτροφών (Μ.Τ.=3,45). Σε ότι αφορά τις προοπτικές του κλάδου της κτηνοτροφίας αυτές είναι σαφώς καλύτερες από αυτόν της φυτικής παραγωγής (Μ.Τ.=4,09) ωστόσο οι τιμές των προϊόντων του κλάδου είναι χαμηλές σε σχέση με την διάθεση των προϊόντων στο καταναλωτικό κοινό και αποτελούν μειονέκτημα για όσους επιθυμούν να ασχοληθούν με την κτηνοτροφία (Μ.Τ.=2,81)

Πίνακας 5.13. Προσωπικές απόψεις-γνώμες

Προσωπικές απόψεις-γνώμες	Διαφωνώ απόλυτα	διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	Σύνολο	Μ.Ο.
Το κλίμα της περιοχής ευνοεί την κτηνοτροφία	3 (2,4%)	1 (0,8%)	8 (6,3%)	42 (33,1%)	73 (57,5%)	127 (100%)	4,43
Το ανάγλυφο της περιοχής ευνοεί την κτηνοτροφία	2 (1,6%)	2 (1,6%)	7 (5,5%)	56 (44,1%)	60 (47,2%)	127 (100%)	4,34
Υπάρχει αρκετός βοσκότοπος στην περιοχή	4 (3,1%)	8 (6,3%)	23 (18,1%)	50 (39,4%)	42 (33,1%)	127 (100%)	3,93
Στην περιοχή ευνοείται ο ελεύθερος σταυλισμός και όχι ο περιορισμένος.	1 (0,8%)	6 (4,7%)	38 (29,9%)	43 (33,9%)	39 (30,7%)	127 (100%)	3,89
Υπάρχει ευχέρεια στην εύρεση ζωοτροφών στην περιοχή	0 (0%)	3 (2,4%)	19 (15%)	64 (50,4%)	41 (32,3%)	127 (100%)	4,13
Υπάρχουν μεταποιητικές μονάδες που μπορούν να εξυπηρετήσουν τους κτηνοτρόφους	11 (8,7%)	24 (18,9%)	45 (35,4%)	29 (22,8%)	18 (14,2%)	127 (100%)	3,15
Οι προοπτικές για την κτηνοτροφία είναι καλύτερες από την φυτική παραγωγή	5 (3,9%)	7 (5,5%)	77 (8,7%)	53 (41,7%)	51 (40,2%)	127 (100%)	4,09

Η νέα ΚΑΠ ευνοεί τους παραγωγούς που αξιοποιούν τις ιδιοπαραγόμενες ζωοτροφές τους στις κτηνοτροφικές τους μονάδες.	5 (3,9%)	14 (11%)	49 (38,6%)	36 (28,3%)	23 (18,1%)	127 (100%)	3,45
Οι τιμές των προϊόντων κτηνοτροφίας δίνουν προοπτική στους νέους που θέλουν να ασχοληθούν με την κτηνοτροφία.	20 (15,7%)	46 (36,2%)	19 (15%)	23 (18,1%)	19 (15%)	127 (100%)	2,81
Ο τρόπος εργασίας είναι ο παραδοσιακός και οι μονάδες είναι οικογενειακής μορφής	6 (4,7%)	12 (9,4%)	46 (36,2%)	39 (30,7%)	24 (18,9%)	127 (100%)	3,73
Υπάρχουν αλλοδαποί εργάτες στις μονάδες	7 (5,5%)	14 (11%)	19 (15%)	35 (27,6%)	52 (40,9%)	127 (100%)	3,87
Όλες οι μονάδες πλέον έχουν σύγχρονο εξοπλισμό.	4 (3,1%)	16 (12,6%)	55 (43,3%)	37 (29,1%)	15 (11,8%)	127 (100%)	3,34
Οι κατασκευές είναι σύγχρονες και καλύπτουν τις προδιαγραφές ευζωίας και καλής υγιεινής.	3 (2,4%)	9 (7,1%)	52 (40,9%)	45 (35,4%)	18 (14,2%)	127 (100%)	3,52
Οι φυλές των ζώων που υπάρχουν στην περιοχή είναι ντόπιες	2 (1,6%)	6 (4,7%)	39 (30,7%)	54 (42,5%)	26 (20,5%)	127 (100%)	3,76
Σπάνια εμφανίζονται ασθένειες που οφείλονται στην προσαρμοστικότητα των ζώων στην περιοχή.	4 (3,1%)	7 (5,5%)	34 (26,8%)	62 (48,8%)	20 (15,7%)	127 (100%)	3,68

Θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω το πρόγραμμα γενετικής βελτίωσης των ζώων.	3 (2,4%)	2 (1,6%)	14 (11%)	32 (25,2%)	76 (59,8%)	127 (100%)	4,38
Θα πρέπει οι παραγωγοί να οργανωθούν σε ενώσεις ή και οργανώσεις	1 (0,8%)	7 (5,5%)	13 (10,2%)	28 (22%)	78 (61,4%)	127 (100%)	4,37
Ο κτηνοτροφικός τομέας πρέπει στην Ελλάδα να φύγει από το μοντέλο της εκτατικής κτηνοτροφίας.	2 (1,6%)	6 (4,7%)	17 (13,4%)	29 (22,8%)	73 (57,5%)	127 (100%)	4,30

Πηγή: Επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων έρευνας

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ο τομέας της κτηνοτροφίας στην Ελλάδα καλύπτει το 30% στο ισοζύγιο της αγροτικής παραγωγής (για την ακρίβεια το 27% η κτηνοτροφία και το 3% η αλιεία) σε αντίθεση με τη φυτική παραγωγή που καλύπτει το 70%. Αυτή η ανισορροπία στο σύστημα παραγωγής καταδεικνύει αμέσως την αρνητική θέση του τομέα και προδιαγράφει τα αρνητικά του χαρακτηριστικά.

Τα γνωστά διαρθρωτικά προβλήματα της αγροτικής παραγωγής (μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος, μεγάλος μέσος όρος ηλικίας - γηρασμένος αγροτικός πληθυσμός, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο - ελλιπείς υποδομές στη μεταποίηση και το εμπόριο) παρουσιάζουν εντονότερα χαρακτηριστικά στον τομέα της ζωικής παραγωγής, σε αντίθεση με αυτόν της φυτικής.

Ο τρόπος εκτροφής (εκτατικός), ενώ προσφέρεται για την παραγωγή ιδιαίτερα ποιοτικών προϊόντων που εγγυώνται την ασφαλή διατροφή των καταναλωτών και παρουσιάζουν υψηλή ζήτηση, ιδιαίτερα μετά τις επαναλαμβανόμενες διατροφικές κρίσεις στην Ε.Ε., εντούτοις δε βοηθά στη μείωση του κόστους και στην αύξηση του ύψους της παραγόμενης ποσότητας.

Σε αντίθεση με αυτόν τον τρόπο εκτροφής, οι βόρειες ευρωπαϊκές χώρες ακολούθησαν την οδό της πλήρους εντατικοποίησης της παραγωγής, μειώνοντας το κόστος παραγωγής και αυξάνοντας τον όγκο παραγωγής.

Έτσι τα ελληνικά κτηνοτροφικά προϊόντα βρέθηκαν αντιμέτωπα σε μια μάχη οξύτατου ανταγωνισμού στη διεθνή αγορά με άνισους όρους, οι οποίοι συνεχώς επιτείνονταν με τη συνεχή απελευθέρωση των αγορών της Ε.Ε., αλλά και με ορατό τον κίνδυνο να υποστούν ακόμα μεγαλύτερη πίεση μετά την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων στον Π.Ο.Ε. (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου) στα πλαίσια μίας παγκοσμιοποιημένης αγοράς.

Σημαντικό ρόλο στη φθίνουσα κατάσταση της ζωικής παραγωγής έπαιξαν και η αναθεώρηση της ΚΑΠ τη δεκαετία του '90, με το χαμηλό αριθμό δικαιωμάτων στα αιγοπρόβατα και τις θηλάζουσες αγελάδες, αλλά και η

ανεπαρκής ποσότητα αγελαδινού γάλακτος που εμπόδισαν την ανάπτυξη αυτών των κλάδων.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί το πολύ υψηλό χρηματοοικονομικό κόστος (επιτόκια δανεισμού), ιδιαίτερα για τους κλάδους της βοοτροφίας και χοιροτροφίας, όπου τα υψηλά κόστη επένδυσης, οδήγησαν πολλές μονάδες στην υπερχρέωση και τελικά στο κλείσιμο.

Επίσης η έλλειψη υποδομών ιδιαίτερα στην κτηνοτροφία (σφαγεία - τυποποιητήρια - σύγχρονα τυροκομεία - γαλακτοβιομηχανίες - βιομηχανίες ζωοτροφών) που βασανίζει τον κλάδο μέχρι σήμερα, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην έλλειψη ανταγωνιστικού χαρακτήρα στα κατά τα άλλα ποιοτικά προϊόντα του κλάδου.

Αφήνοντας πλέον στην άκρη το γενικό πλαίσιο και σύμφωνα πάντα με τις προσωπικές απόψεις των κτηνοτρόφων μπορούμε να πούμε πως τα βασικά προβλήματα που τους ταλανίζουν είναι το αυξημένο κόστος εισροών, η περιορισμένη έκταση βοσκοτόπων σε συνδυασμό με τη μειωμένη βοσκοϊκανότητα, τον έντονο ανταγωνισμό για τη διάθεση των προϊόντων και το μικρό και μέσο μέγεθος των εκμεταλλεύσεων.

Σχετικά με τις προοπτικές στο κτηνοτροφικό τομέα προκύπτει ότι το κλίμα της περιοχής ευνοεί την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, όπως επίσης και η διαμόρφωση του ανάγλυφου. Επιπρόσθετα διαπιστώνεται ευχέρεια στην εύρεση ζωοτροφών ενώ με βάση τις εδαφοκλιματικές συνθήκες που επικρατούν ο προτεινόμενος τρόπος σταβλισμού των ζώων είναι ο ελεύθερος σταβλισμός σε ανοιχτά υπόστεγα.

Σε ότι αφορά το ζωικό κεφάλαιο των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων στο νομό Κιλκίς, προκύπτει ότι οι εκτρεφόμενες φυλές ζώων είναι κυρίως ντόπιες με εξαίρεση το ζωικό κεφάλαιο των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής που είναι βελτιωμένα ζώα εξωτερικού. Η χρήση ντόπιων φυλών ζώων έχει ως αποτέλεσμα να εμφανίζονται σπάνια ασθένειες που να οφείλονται στην προσαρμοστικότητα των ζώων. Εντούτοις, λόγω των χαμηλών αποδόσεων που παρατηρούνται, προτείνεται η περαιτέρω ανάπτυξη προγραμμάτων γενετικής βελτίωσης των ζώων.

Τέλος, σχετικά με την πορεία και τις προοπτικές του κλάδου σε σχέση με τις προκαλούμενες αλλαγές από τη Νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική και τις διεθνείς εξελίξεις στον αγροτικό τομέα, μεγάλο μέρος των παραγωγών συμφωνούν ότι ο κτηνοτροφικός τομέας πρέπει να φύγει από το μοντέλο της εκτατικής κτηνοτροφίας ενώ οι προκαλούμενες αλλαγές από τη Νέα ΚΑΠ ευνοούν τις μικτές κτηνοτροφικές μονάδες με παραγωγούς που αξιοποιούν κλάδους φυτικής παραγωγής για την κάλυψη των απαιτούμενων ζωοτροφών. Σε ότι αφορά τις προοπτικές του κλάδου της κτηνοτροφίας, αυτές είναι σαφώς καλύτερες από τις αντίστοιχες της φυτικής παραγωγής, ωστόσο οι τιμές των προϊόντων του κλάδου είναι χαμηλές σε σχέση με τη διάθεση των προϊόντων στο καταναλωτικό κοινό και αποτελούν μειονέκτημα για όσους επιθυμούν να ασχοληθούν με την κτηνοτροφία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

Μαραβέγιας, Ν. (1992). *Η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και η ελληνική γεωργία στη δεκαετία του '90*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Μάρδας, Δ. (2005). *ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΟΚ ΣΤΗΝ ΕΕ : «Από την ολοκλήρωση της Ενιαίας Αγοράς έως την ενοποίηση του Ευρωπαϊκού χώρου»*. Θεσσαλονίκη: ΖΥΓΟΣ.

Παπαγεωργίου, Κ. & Σπάθης, Π. (2000). *Αγροτική Πολιτική*. Αθήνα: Στοχαστής.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Βικιπαίδεια.

Διαθέσιμο σε:

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%8D%CF%81%CE%B9%CE%B1_%CE%A3%CE%B5%CE%BB%CE%AF%CE%B4%CE%B1

(Ανακτήθηκε 10 Ιουλίου, 2009).

EUROPA : Η δικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Διαθέσιμο σε: http://europa.eu/index_el.htm

(Ανακτήθηκε 14 Ιουλίου, 2009).

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων.

Διαθέσιμο σε: http://www.minagric.gr/greek/agro_pol/kap/Kap.htm

(Ανακτήθηκε 23 Σεπτεμβρίου, 2009).

Αγροτύπος. Διαθέσιμο σε: <http://www.agrotypos.gr/>

(Ανακτήθηκε 29 Νοεμβρίου, 2009).

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ. ΣΤΑΤ.).

Διαθέσιμο σε: <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>

(Ανακτήθηκε 3 Οκτωβρίου, 2009).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Υπόδειγμα Ερωτηματολογίου Έρευνας

ERGOPLANNING Ε.Π.Ε.

Σύμβουλοι Ανάπτυξης, Προγραμματισμού & Οργάνωσης

Καράτσου 7 - Θεσσαλονίκη

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΚΙΛΚΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΕΑ ΚΑΠ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ

Όνοματεπώνυμο παραγωγού : _____

Διεύθυνση : _____

Χωριό ή πόλη : _____

Επαρχία : _____

Τηλέφωνο : _____

A. ΤΕΧΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

1. Η εκμετάλλευση σας βρίσκεται σε περιοχή που χαρακτηρίζεται:

δυναμική	[1] ☐	Κωδικός [ ]	Οικισμός κάτω των 500 κατ.	[1] ☐	Κωδικός [ ]
μειονεκτική	[2] ☐		Οικισμός με πληθυσμό από 500 – 2000 κατ.	[2] ☐	
ορεινή	[3] ☐		Οικισμός με πληθυσμό άνω των 2000 κατ.	[3] ☐	

2. Η έκταση των στρεμμάτων της εκμετάλλευσής σας είναι,

Δηλώσεις	Καθόλου	Έως 20 % της συνολικής έκτασης	Από 20% έως 50 % της συνολικής έκτασης της εκμετάλλευσης	Από 50% έως 80% της έκτασης	Το σύνολο της έκτασης	Κωδικός
ιδιόκτητη	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
μακροχρόνια μισθωμένα	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
ποτιστική	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]

3. Η συνολική ιδιόκτητη έκταση της εκμετάλλευσης που ανήκει εξολοκλήρου στην αγροτική οικογένεια

είναι διαιρεμένη σε λιγότερα από 5 αγροτεμάχια.	[1] ☐	είναι διαιρεμένη από 5 έως 10 αγροτεμάχια.	[2] ☐	Κωδικός [ ]
είναι διαιρεμένη σε πάνω από 10 αγροτεμάχια.	[3] ☐	είναι διαιρεμένη σε πάνω από 20 αγροτεμάχια.	[4] ☐	

4. Η συνολική έκταση της εκμετάλλευσης ιδιόκτητης και ενοικιαζόμενης είναι,

λιγότερη από 50 στρ.	[1] ☐	από 50 έως 120 στρ.	[2] ☐	Κωδικός [ ]
πάνω από 120 και μέχρι 250 στρ.	[3] ☐	πάνω από 250 στρ.	[4] ☐	

5. Τα ενοίκια των αγροτεμαχίων που μισθώνετε στην εκμετάλλευσή σας κυμαίνονται,

5 – 10 €/στρ.	[1] ☐	11 – 25 €/στρ.	[2] ☐	Κωδικός [ ]
26 – 50 €/στρ.	[3] ☐	Άνω των 51 €/στρ.	[4] ☐	

6. Η δυνατότητα άρδευσης της εκμετάλλευσης προέρχεται

από οργανωμένο συλλογικό αρδευτικό δίκτυο. [1] ☐	από ιδιόκτητη αδειοδοτημένη και ηλεκτροδοτημένη γεώτρηση. [2] ☐	Κωδικός [ ]
από ιδιόκτητη γεώτρηση χωρίς άδεια ανόρυξης από την αρμόδια υπηρεσία. [3] ☐	από ενοικιαζόμενη αδειοδοτημένη γεώτρηση. [4] ☐	
από ενοικιαζόμενη γεώτρηση χωρίς άδεια από την αρμόδια υπηρεσία. [5] ☐	από φυσικό αποδέκτη (ρέμα, φράγμα, δεξαμενή κ.λ.π.). [6] ☐	

7. Ποια είναι η κατεύθυνση της εκμετάλλευσής σας;

Αποκλειστικά φυτική παραγωγή	[1] ☐	Κωδικός [ ]
Αποκλειστικά ζωική παραγωγή	[2] ☐	[ ]
Μικτή εκμετάλλευση	[3] ☐	[ ]
Παραγωγή και μεταποίηση	[4] ☐	[ ]
Αγροτουρισμός - αγροβιοτεχνία	[5] ☐	[ ]

8. Οι καλλιέργειες που έχετε ασχοληθεί τα τελευταία τρία χρόνια είναι

	Έκταση στρεμμάτων	Παραγωγή ανά στρέμμα σε κιλά	Εισόδημα ανά στρέμμα χωρίς την επιδότηση
Σιτηρά			
Αραβόσιτος			
Βαμβάκι			
Καπνός			
Τριφύλλι - μηδική			
Ελαιοκαλλιέργεια			
Δενδροκομία			
Κηπευτικά υπαίθρια			
Κηπευτικά θερμοκηπίου			
Αρωματικά			

Ενεργειακά			
Άλλο			
Άλλο			

9. Αριθμός μελών οικογένειας που ασχολούνται στην εκμετάλλευση μόνιμα και αποκλειστικά.

Ένα	[1] ☐	Κωδικός [ ]
Δύο	[2] ☐	[ ]
Τρία	[3] ☐	[ ]
Περισσότερα	[4] ☐	[ ]

10. Αριθμός μελών οικογένειας που ασχολούνται στην εκμετάλλευση εποχιακά και όχι κατά κύριο επάγγελμα.

Κανένα	[1] ☐	Κωδικός [ ]
Ένα	[2] ☐	[ ]
Δύο	[3] ☐	[ ]
Περισσότερα	[4] ☐	[ ]

11. Αριθμός εργατών στην εκμετάλλευση σε μόνιμη βάση

Κανένα	[1] ☐	Κωδικός [ ]
Ένα	[2] ☐	[ ]
Δύο	[3] ☐	[ ]
Περισσότερα	[4] ☐	[ ]

12. Αριθμός εργατών στην εκμετάλλευση σε εποχιακή βάση

Κανένα	..... μήνες /έτος	[1] ☐	Κωδικός [ ]
Ένα με δύο	..... μήνες /έτος	[2] ☐	[ ]
Τρία με τέσσερα	..... μήνες /έτος	[3] ☐	[ ]
Περισσότερα	..... μήνες /έτος	[4] ☐	[ ]

13. Η εκμετάλλευσή σας σε μηχανολογικό εξοπλισμό κατέχει μηχανήματα συνολικής αξίας

Δεν κατέχει εξοπλισμό	[1] ☐	Μέχρι 100.000 €	[4] ☐	Κωδικός [ ]
Μέχρι 30.000 €	[2] ☐	Μέχρι 200.000 €	[5] ☐	
Μέχρι 50.000 €	[3] ☐	Άνω των 200.000 €	[6] ☐	

14. Η εκμετάλλευσή σας κατέχει πάγιες εγκαταστάσεις συνολικής αξίας

Δεν κατέχει εγκαταστάσεις	[1] ☐	Μέχρι 100.000 €	[4] ☐	Κωδικός [ ]
Μέχρι 30.000 €	[2] ☐	Μέχρι 200.000 €	[5] ☐	
Μέχρι 50.000 €	[3] ☐	Άνω των 200.000 €	[6] ☐	

15. Ποιες από τις παρακάτω μεθόδους καλλιέργειας σας είναι γνωστές;

Βιολογική γεωργία	[1] ☐	Κωδικός [ ]
Ολοκληρωμένη διαχείριση	[2] ☐	
Οικολογική καταπολέμηση	[3] ☐	
Ολική ποιότητα	[4] ☐	

16. Ποιες από τις παρακάτω μεθόδους καλλιέργειας εφαρμόζετε;

		Έκταση	Κωδικός [ ]
Βιολογική γεωργία	[1] ☐		
Ολοκληρωμένη διαχείριση	[2] ☐		
Οικολογική καταπολέμηση	[3] ☐		
Ολική ποιότητα	[4] ☐		

17. Αντιμετωπίζεται προβλήματα στη διάθεση των προϊόντων σας;

Ναι	[1] ☐	Όχι	[2] ☐	Δεν γνωρίζω	[3] ☐	Κωδικός [ ]
-----	------------------------------	-----	------------------------------	-------------	------------------------------	-------------

18. Τα προϊόντα που παράγετε στην εκμετάλλευσή σας τα πουλάτε:

Στην λαϊκή αγορά	[1] ☐	Σε βιομηχανίες μεταποίησης	[4] ☐	Κωδικός [ ]
Σε καταστήματα	[2] ☐	Σε συνεταιρισμούς	[5] ☐	
Σε χονδρέμπορους	[3] ☐	Αλλού	[6] ☐	

19. Έχετε ενταχθεί ποτέ σε πρόγραμμα επιδότησης;

Ναι	[1] ☐	Όχι	[2] ☐	Δεν γνωρίζω	[3] ☐	Κωδικός [ ]
-----	------------------------------	-----	------------------------------	-------------	------------------------------	-------------

Αν ΝΑΙ, τότε σε ποια από τα παρακάτω,

Σχέδιο Βελτίωσης	[1] ☐	Βιολογική γεωργία	[4] ☐	Κωδικός [ ]
Νέος Αγρότης	[2] ☐	Βιολογική κτηνοτροφία	[5] ☐	
Μετεγκατάσταση κτην. μονάδας	[3] ☐	Άλλο	[6] ☐	

B. ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

20. Υπάρχουν κτηνοτρόφοι στην περιοχή σου;

Ναι	[1] ☐	Όχι	[2] ☐	Κωδικός [ ]
-----	------------------------------	-----	------------------------------	-------------

21. Στο παρελθόν υπήρχαν περισσότεροι ή λιγότεροι κτηνοτρόφοι;

Περισσότεροι	[1] ☐	Λιγότεροι	[2] ☐	Κωδικός [ ]
--------------	------------------------------	-----------	------------------------------	-------------

22. Αυτή την στιγμή οι κτηνοτρόφοι της περιοχής ασχολούνται με,

Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής	[1] ☐	Αγελάδες, μόσχοι πάχυνσης	[5] ☐	Κωδικός [ ]
Αιγοπρόβατα γαλακτοπαραγωγής	[2] ☐	Αιγοπρόβατα κρεοπαραγωγής	[6] ☐	
Χοίρους	[3] ☐	Κουνέλια	[7] ☐	
Πτηνοτροφία	[4] ☐	Άλλα	[8] ☐	

23. Υπάρχουν κτηνοτρόφοι στην περιοχή που ασχολούνται με την βιολογική κτηνοτροφία;

Ναι	[1] ☐	Όχι	[2] ☐	Κωδικός [ ]
-----	------------------------------	-----	------------------------------	-------------

24. Οι εκτροφές με τις οποίες ασχολούνται στην βιολογική κτηνοτροφία είναι κυρίως

Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής	[1] ☐	Αγελάδες, μόσχοι πάχυνσης	[5] ☐	Κωδικός [ ]
Αιγοπρόβατα γαλακτοπαραγωγής	[2] ☐	Αιγοπρόβατα κρεοπαραγωγής	[6] ☐	
Χοίρους	[3] ☐	Κουνέλια	[7] ☐	
Πτηνοτροφία	[4] ☐	Άλλα	[8] ☐	

25. Ο λόγος που ασχολούνται κάποιοι με την βιολογική κτηνοτροφία είναι κυρίως

Καλύτερες προοπτικές	[1] ☐	Μεγάλη επιδότηση	[4] ☐	Κωδικός [ ]
Καλύτερο εισόδημα	[2] ☐	Περιβαλλοντικοί οικολογικοί λόγοι	[5] ☐	

26. Υπάρχουν σύγχρονες σταυλικές εγκαταστάσεις στην περιοχή;

Στο σύνολό τους	[1] ☐	Αρκετές	[3] ☐	Κωδικός [ ]
Πολύ λίγες	[2] ☐	Καθόλου	[4] ☐	

27. Υπάρχουν σταυλικές εγκαταστάσεις στην περιοχή που έγιναν με τη βοήθεια προγραμμάτων επιδότησης;

Στο σύνολό τους	[1] ☐	Αρκετές	[3] ☐	Κωδικός [ ]
Πολύ λίγες	[2] ☐	Καθόλου	[4] ☐	

28. Υπάρχουν αδειοδοτημένες σταυλικές εγκαταστάσεις στην περιοχή;

Στο σύνολό τους	[1] ☐	Αρκετές	[3] ☐	Κωδικός [ ]
Πολύ λίγες	[2] ☐	Καθόλου	[4] ☐	

29. Η επιλογή του ζωικού κεφαλαίου γίνεται κυρίως με κριτήριο

Την ικανοποιητική απόδοση των ζώων [1] ☐	Την ανθεκτικότητα στις ασθένειες [4] ☐	Κωδικός [ ]
Την προσαρμοστικότητα στο τοπικό περιβάλλον [2] ☐	Την ευκολία στους διαφόρους χειρισμούς της παραγωγικής διαδικασίας [5] ☐	
Τίποτα από τα παραπάνω [3] ☐	Όλα τα παραπάνω [6] ☐	

30. Η ποιότητα της παραγωγής επηρεάζεται από παράγοντες που είναι κυρίως

Γενετικοί [1] ☐	Παράγοντες της υγιεινής κατάστασης [4] ☐	Κωδικός [ ]
Διατροφικοί [2] ☐	Τίποτα από τα παραπάνω [5] ☐	
Διαχειριστικοί [3] ☐	Όλα τα παραπάνω [6] ☐	

31. Το σιτηρέσιο που επιλέγεται από τους κτηνοτρόφους βασίζεται

Σε καλλιέργειες της περιοχής [1] ☐	Σε προτεινόμενες από εταιρείες πρώτες ύλες [2] ☐	Κωδικός [ ]
---	---	----------------

32. Τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι έλληνες κτηνοτρόφοι είναι

Αυξημένο κόστος εισροών [1] ☐	Έντονος ανταγωνισμός προς τα ελληνικά προϊόντα [2] ☐	Κωδικός [ ]
Έλλειψη βοσκοτόπων μειωμένη βοσκοικανότητα [3] ☐	Σε προτεινόμενες από εταιρείες πρώτες ύλες [4] ☐	Κωδικός [ ]
Σε καλλιέργειες της περιοχής [5] ☐	Μικρό μέσο μέγεθος εκμεταλλεύσεων [6] ☐	Κωδικός [ ]
Χαμηλής παραγωγικότητας ζώα [7] ☐	Ελλείψεις υποδομών [8] ☐	Κωδικός [ ]

33. Απαντήστε στις ακόλουθες δηλώσεις.

	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα	Κωδικός
Το κλίμα της περιοχής ευνοεί την κτηνοτροφία	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Το ανάγλυφο της περιοχής ευνοεί την	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]

κτηνοτροφία						
Υπάρχει αρκετός βοσκότοπος στην περιοχή	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Στην περιοχή ευνοείται ο ελεύθερος σταυλισμός και όχι ο περιορισμένος.	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Υπάρχει ευχέρεια στην εύρεση ζωοτροφών στην περιοχή	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Υπάρχουν μεταποιητικές μονάδες που μπορούν να εξυπηρετήσουν τους κτηνοτρόφους	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Οι προοπτικές για την κτηνοτροφία είναι καλύτερες από την φυτική παραγωγή	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Η νέα ΚΑΠ ευνοεί τους παραγωγούς που αξιοποιούν τις ιδιοπαραγόμενες ζωοτροφές τους στις κτηνοτροφικές τους μονάδες.	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Οι τιμές των προϊόντων κτηνοτροφίας δίνουν προοπτική στους νέους που θέλουν να ασχοληθούν με την κτηνοτροφία.	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Ο τρόπος εργασίας είναι ο παραδοσιακός και οι μονάδες είναι οικογενειακής μορφής	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Υπάρχουν αλλοδαποί εργάτες στις μονάδες	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Όλες οι μονάδες πλέον έχουν σύγχρονο εξοπλισμό.	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Οι κατασκευές είναι σύγχρονες και καλύπτου τις προδιαγραφές ευζωίας και καλής υγιεινής.	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Οι φυλές των ζώων που υπάρχουν στην περιοχή είναι ντόπιες	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Σπάνια εμφανίζονται ασθένειες που οφείλονται στην προσαρμοστικότητα των ζώων στην περιοχή.	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω το πρόγραμμα γενετικής βελτίωσης των ζώων.	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Θα πρέπει οι παραγωγοί να οργανωθούν σε ενώσεις ή και	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]

οργανώσεις						
Ο κτηνοτροφικός τομέας πρέπει στην Ελλάδα να φύγει από το μοντέλο της εκτατικής κτηνοτροφίας.	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]

Γ. ΔΙΑΔΟΧΗ – ΕΞΟΔΟΣ ΑΠΟ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

34. Σκέφτεστε να εγκαταλείψετε τη γεωργία μέσα στα επόμενα πέντε (5) χρόνια;

Ναι	[1] ☐	Όχι	[2] ☐	Δεν γνωρίζω	[3] ☐	Κωδικός [ ]
-----	------------------------------	-----	------------------------------	-------------	------------------------------	-------------

35. Έχετε διάδοχο για την γεωργική εκμετάλλευσή σας;

Ναι	[1] ☐	Όχι	[2] ☐	Δεν γνωρίζω	[3] ☐	Κωδικός [ ]
-----	------------------------------	-----	------------------------------	-------------	------------------------------	-------------

36. Στην περίπτωση που δεν υπάρχει διάδοχος στην γεωργική εκμετάλλευση τι θα κάνετε τα αγροτεμάχια που κατέχετε όταν σταματήσετε να τα δουλεύετε;

Θα τα μεταβιβάσω στα παιδιά μου	[1] ☐	Θα τα πουλήσω	[2] ☐	Κωδικός
Θα τα νοικιάσω	[3] ☐	Δεν γνωρίζω	[4] ☐	[ ]

37. Η ιδιόκτητη έκταση της οικογένειας πρόκειται να

δοθεί εξολοκλήρου στον διάδοχο της εκμετάλλευσης.	[1] ☐	να διαιρεθεί και να δοθεί σε όλα τα παιδιά της οικογένειας.	[2] ☐	Κωδικός
να πουληθεί σε αγρότες της περιοχής.	[3] ☐	να ενοικιαστεί σε αγρότες της περιοχής.	[4] ☐	[ ]

38. Σκέφτεστε να ασχοληθείτε με κάποια δραστηριότητα εκτός του αγροτικού τομέα;

Ναι	[1] ☐	Όχι	[2] ☐	Δεν γνωρίζω	[3] ☐	Κωδικός [ ]
-----	------------------------------	-----	------------------------------	-------------	------------------------------	-------------

39. Ποιοι κλάδοι πιστεύετε ότι έχουν τις περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης στην περιοχή σας;

Γεωργία - δασοκομία	[1] ☐	Εξόρυξη – ορυχεία	[9] ☐	Κωδικός [ ]
Κτηνοτροφία	[2] ☐	Μεταφορές	[10] ☐	
Αλιεία	[3] ☐	Τεχνολογία	[11] ☐	
Βιοτεχνία – βιομηχανία	[4] ☐	Εμπόριο	[12] ☐	
Εστιατόρια – καφετέριες	[5] ☐	Λιανικές πωλήσεις	[13] ☐	
Παραγωγή τροφίμων – ποτών	[6] ☐	Ξενοδοχειακές επιχ/σεις	[14] ☐	
Μέσα μαζικής επικοινωνίας	[7] ☐	Υπηρεσίες	[15] ☐	
Κατασκευές	[8] ☐	Παραδοσιακά επαγγέλματα	[16] ☐	

Δ. ΠΗΓΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ – ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

40. Επίπεδο κατάρτισης - πληροφόρησης στη φυτική παραγωγή:

	Νέες καλλιεργητικές τεχνικές	Συστήματα ποιότητας στην γεωργία Βιολογική - Ολοκληρωμένη	Εκμηχάνιση γεωργίας καινοτομίες	Αναδιάρθρωση καλλιεργειών ΝΕΑ Κ.Α.Π. Επιδοτήσεις - Προγράμματα επενδύσεων	Θέματα οργάνωσης γεωργικής εκμετάλλευσής και εμπορίας γεωργικών προϊόντων	Κωδικός
Μαθήματα από το ΟΓΕΕΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Παρακολούθηση σεμιναρίων – ημερίδων ιδ. φορέων	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Παρακολούθηση σεμιναρίων – ημερίδων δημ. φορέων	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]
Συμβουλευτικές υπηρεσίες από μελετητικά γραφεία υπηρεσιών.	[5] ☐	[4] ☐	[3] ☐	[2] ☐	[1] ☐	[ ]

41. Έχετε απευθυνθεί ποτέ για οποιονδήποτε λόγο σε κάποια από τις πιο κάτω υπηρεσίες και γραφεία;

Ενώσεις Συνεταιρισμών	Αγροτικών [1] ☐	Δήμος – Δημοτική Επιχείρηση [2] ☐	Κωδικός [ ]
ΟΓΑ	[3] ☐	ΚΕΠ [4] ☐	
Υπηρεσίες Νομαρχίας Δ/ση γεωργίας, Δ/ση κτηνιατρικής	[5] ☐	Υπηρεσίες Υπουργείου ΕΛΓΑ – ΟΠΕΚΕΠΕ - [6] ☐ ΟΓΕΕΚΑ	
Καταστήματα γεωργικών εφοδίων	εμπορίας [7] ☐	Υπηρεσίες [8] ☐ Περιφέρειας	
Γραφεία συμβούλων	γεωργικών [9] ☐	Εκπαιδευτικά ιδρύματα [10] ☐	
Πιστωτικά ιδρύματα (ΑΤΕ, Εθνική)	[11] ☐	Αναπτυξιακές εταιρείες [12] ☐	

42. Οι υπηρεσίες και τα προϊόντα που σας ενδιαφέρουν και ζητήσατε βοήθεια έχουν να κάνουν με,

προγράμματα χρηματοδοτικής ενίσχυσης αγροτικού τομέα	[1] ☐	οδηγίες Νέας Κ.Α.Π. [2] ☐	Κωδικός [ ]
προγράμματα νέων αγροτών	[3] ☐	ανάπτυξη συστημάτων ποιότητας [4] ☐	
αδειοδοτήσεις - τεχνικές μελέτες	[5] ☐	μελέτες σκοπιμότητας [6] ☐	
ολοκληρωμένες υπηρεσίες	[7] ☐	άλλο [8] ☐	

43. Ιεραρχήστε με σειρά σπουδαιότητας τις πληροφορίες γνώσεις που θεωρείτε ότι σας χρειάζονται.

Πληροφορίες για νέα μηχανήματα	[1] ☐	Πληροφορίες για νέες καλλιέργειες [2] ☐	Κωδικός [ ]
Πληροφορίες για νέες καλλιεργητικές τεχνικές	[3] ☐	Πληροφορίες για προγράμματα επενδύσεων [4] ☐	Κωδικός [ ]
Πληροφορίες για εμπορία και τιμές προϊόντων	[5] ☐	Πληροφορίες για πιστοποίηση αγροτικών προϊόντων [6] ☐	Κωδικός [ ]

44. Ποιόν τρόπο θεωρείτε καλύτερο και βολικότερο ώστε η ενημέρωσή σας από τους φορείς που αναφέραμε προηγουμένως να είναι αποτελεσματικότερη;

Προσωπική επαφή με υπάλληλο	[1] ☐	Ενημερωτικά φυλλάδια	[2] ☐	Κωδικός [ ]
Εξειδικευμένος τύπος	[3] ☐	Ραδιόφωνο – Τηλεόραση	[4] ☐	
Ανακοινώσεις αναρτημένες στο Δήμο	[5] ☐	Άλλο, Προσδιορίστε	[6] ☐	

45. Από ποιες πηγές ενημερώνεστε συνήθως για θέματα που αφορούν τη διαχείριση της γεωργικής σας εκμετάλλευσης;

Οικογενειακό περιβάλλον	[1] ☐	Εκπαιδευτικά ιδρύματα	[2] ☐	Κωδικός [ ]
Φιλικό περιβάλλον	[3] ☐	Δικηγόρος	[4] ☐	
Συνάδελφος γεωργός	[5] ☐	Λογιστής	[6] ☐	
Πολιτικό πρόσωπο	[7] ☐	Ιδιώτης Σύμβουλος Γεωτεχνικός	[8] ☐	
Ραδιόφωνο - Τηλεόραση	[9] ☐	Εφημερίδες - Περιοδικά	[10] ☐	
Κατευθείαν από τον αρμόδιο δημόσιο φορέα	[11] ☐	Τοπικός Γεωπόνος Καταστήματος Γεωργικών Εφοδίων	[12] ☐	
Συνεταιρισμός / Ένωση Συνεταιρισμών	[13] ☐			

46. Πόσο ικανοποιημένοι μέναιτε από την ενημέρωση και τις υπηρεσίες που σας προσέφεραν οι παρακάτω φορείς;

Φορέας	Πάρα Πολύ [1]	Πολύ [2]	Μέτρια [3]	Λίγο [4]	Καθόλου [5]	Κωδικός [ ]
Δήμος - Δημοτικές Επιχειρήσεις που σχετίζονται με το επάγγελμά σας (π.χ. γεωτεχνική υπηρεσία δήμου, δημοτική αναπτυξιακή εταιρεία)						[1] ☐
Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ)						[2] ☐
Αναπτυξιακές Εταιρείες της Νομαρχίας						[3] ☐
Νομαρχιακές Υπηρεσίες που σχετίζονται με το επάγγελμά σας (π.χ. Δ/ση Γεωργίας, Δ/ση Κτηνιατρικής, Δ/ση Υγείας, Δ/ση Περιβάλλοντος, Δ/ση Εμπορίου)						[4] ☐
Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων						[5] ☐

(ΟΓΑ)						
Υπηρεσίες Υπουργείου Γεωργίας που σχετίζονται με το επάγγελμά σας (π.χ. ΕΛΓΑ, ΟΠΕΚΕΠΕ, ΟΓΕΕΚΑ Δήμητρα)						[6] ☐
Υπηρεσίες της Περιφέρειας που σχετίζονται με το επάγγελμά σας						[7] ☐
Εκπαιδευτικά – Ερευνητικά Ιδρύματα που σχετίζονται με το επάγγελμά σας (Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ, ΕΘΙΑΓΕ)						[8] ☐
Συνεταιρισμός/Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών						[9] ☐
Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας (ΑΤΕ)						[10] ☐
Ιδιωτικές Αναπτυξιακές Εταιρείες						[11] ☐
Καταστήματα Γεωργικών Εφοδίων						[12] ☐
Ιδιωτικά Γραφεία Γεωργικών Συμβούλων - Μελετών						[13] ☐

47. Έχετε συνεργασθεί μέχρι σήμερα με κάποιο γραφείο γεωργικών συμβούλων;

Ναι	[1] ☐	Όχι	[2] ☐	Δεν γνωρίζω	[3] ☐	Κωδικός [ ]
-----	------------------------------	-----	------------------------------	-------------	------------------------------	-------------

48. Πόσο σημαντική και χρήσιμη κρίνετε την ύπαρξη ιδιωτικών γεωργικών συμβούλων για την ενημέρωση και παροχή συμβουλών σε θέματα που αφορούν στην γεωργική σας εκμετάλλευση;

Πάρα πολύ	Πολύ	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
[1] ☐	[2] ☐	[3] ☐	[4] ☐	[5] ☐

49. Οι γεωργικοί σύμβουλοι θα πρέπει να παρέχουν έγκυρες και απόλυτα τεκμηριωμένες συμβουλές στους γεωργούς και στα αγροτικά νοικοκυριά προκειμένου να λαμβάνονται οι καλύτερες αποφάσεις σχετικά με τα παρακάτω ζητήματα:

	Συμφωνώ απόλυτα [1]	Συμφωνώ [2]	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ [3]	Διαφωνώ [4]	Διαφωνώ απόλυτα [5]	Κωδικός [ ]
Εκσυγχρονισμό γεωργικών εκμεταλλεύσεων						[1] ☐
Αναδιάρθρωση καλλιεργειών						[2] ☐
Πρόωρη συνταξιοδότηση						[3] ☐
Ανάπτυξη εξωγεωργικών						[4] ☐

δραστηριοτήτων (π.χ. αγροτουρισμός)						
Δικτύωση με άλλες επιχειρήσεις						[5] ☐
Παραγωγή συμβολαιοποιημένων καλλιεργειών						[6] ☐
Παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων (βιολογικά, ολοκληρωμένης διαχείρισης κλπ.)						[7] ☐
Μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων						[8] ☐
Υιοθέτηση νέων τεχνολογιών						[9] ☐
Υιοθέτηση καινοτόμων καλλιεργειών (βιοτεχνολογίας ή προϊόντα που προορίζονται για βιοκαύσιμα)						[10] ☐

50. Προκειμένου να επιλέξετε να συνεργαστείτε με κάποιον γεωργικό σύμβουλο θεωρείτε σημαντικό:

	Συμφωνώ απόλυτα [1]	Συμφωνώ [2]	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ [3]	Διαφωνώ [4]	Διαφωνώ απόλυτα [5]	Κωδικός [ ]
Η επικοινωνία με τον υπεύθυνο του γραφείου συμβούλων να είναι άμεση και αποτελεσματική						[1] ☐
Λήψη απαντήσεων σε όλα τα ερωτήματα και τις απορίες έγκαιρα						[2] ☐
Παροχή ενημερωτικού υλικού και οικονομικών προσφορών για το πιθανό κόστος των παραπάνω υπηρεσιών						[3] ☐
Εμπιστοσύνη στην άριστη γνώση και ενημέρωση των συμβούλων της εταιρείας στα θέματα που απασχολούν						[4] ☐

Ε. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

51. Φύλο

Ανδρας	☐	Γυναίκα	☐	Κωδικός [ ]
--------	--------------------------	---------	--------------------------	-------------

52. Ηλικία

18-39	[1] ☐	Κωδικός [ ]
40-65	[2] ☐	[ ]
65 και άνω	[3] ☐	[ ]

53. Έτη ενασχόλησης με την γεωργία

Μέχρι πέντε	[1] ☐	Κωδικός [ ]
Από πέντε μέχρι 10	[2] ☐	[ ]
Από δέκα μέχρι εικοσιπέντε	[3] ☐	[ ]
Περισσότερα από εικοσιπέντε	[4] ☐	[ ]

54. Λόγος που ασχολήθηκες με την γεωργία

Μοναδικός κληρονόμος της οικογενειακής εκμετάλλευσης	[1] ☐	Κωδικός [ ]
Ανάγκη για κάποια εργασία	[2] ☐	[ ]
Δεν μου άρεσαν τα γράμματα	[3] ☐	[ ]
Αγαπώ την φύση και την εργασία μέσα σε αυτή	[4] ☐	[ ]
Μου δόθηκε η ευκαιρία να ενταχθώ σε προγράμματα νέων αγροτών, διαδόχου πρόωρης σύνταξης, σχεδίου βελτίωσης κ.λ.π.	[5] ☐	[ ]
Δεν υπάρχει άλλη διέξοδος στην περιοχή	[6] ☐	[ ]
Άλλο	[7] ☐	[ ]

55. Αν υπήρχε τρόπος να αποφασίσεις πάλι τι επάγγελμα θα ακολουθούσες θα διάλεγες το ίδιο:

Ναι	[1] ☐	Όχι	[2] ☐	Δεν γνωρίζω	[3] ☐	Κωδικός [ ]
-----	------------------------------	-----	------------------------------	-------------	------------------------------	-------------

56. Οικογενειακή κατάσταση

Άγαμος	[1] ☐	Κωδικός [ ]
Έγγαμος	[2] ☐	[ ]
Διαζευγμένος – χήρος	[3] ☐	[ ]

57. Τι ποσό του οικογενειακού εισοδήματος προέρχεται από αγροτικές εργασίες

0 – 3.000 €	[1] ☐	7.501 – 10.000 €	[4] ☐	Κωδικός [ ]
3.001 – 5.000 €	[2] ☐	10.001 – 15.000 €	[5] ☐	
5.001 – 7.500 €	[3] ☐	Άνω των 15.000 €	[6] ☐	

58. Από το παραπάνω ποσό οι εισοδηματικές ενισχύσεις των προϊόντων και γενικότερα οι επιδοτήσεις από την Ε.Ε. αποτελούν σε ποσοστό,

0 έως 10 %	[1] ☐	Κωδικός [ ]
10 έως 30 %	[2] ☐	[ ]
30 έως 50 %	[3] ☐	[ ]
Περισσότερο από 50 %	[4] ☐	[ ]

59. Επίπεδο εκπαίδευσης:

Χωρίς εκπαίδευση	[1] ☐	Κωδικός [ ]
Απόφοιτος δημοτικού	[2] ☐	[ ]
Απόφοιτος γυμνασίου	[3] ☐	[ ]
Απόφοιτος λυκείου	[4] ☐	[ ]
Απόφοιτος γεωργικού σχολείου - ΤΕΕ	[5] ☐	[ ]
Απόφοιτος ανώτερης – ανώτατης σχολής	[6] ☐	[ ]

60. Αριθμός οικονομικά ενεργών μελών οικογένειας

Ένα	[1] ☐	Κωδικός [ ]
Δύο	[2] ☐	[ ]
Τρία	[3] ☐	[ ]
Περισσότερα	[4] ☐	[ ]